

WINSTON CHURCHILL ob svojem prvem prihodu v Berlin na konferenco "velike trojice". V vojni se je izkazal za velikega držav- nika, a ljudstvo Anglije mu v miru ni hotelo zupati in njegova stranka je bila poražena. Z njo vred je tudi on nehal biti vodja imperija, ki je največji na svetu, a so mu tla že zelo razmazana.

Anglija stopa v novo poglavje svoje zgodovine

"ČISTKA" A ANGLEŠKEM FOREIGN OFFICU. — TRUMAN V VELIKI TROJICI SEDAJ EDINI, KI PREDSTAVLJA KAPITALIZEM. — UNIJSKI VODTELJI V NAJVAŽNEJŠIH POZICIJAH

Ko so bili 26. julija glasovi volilcev v Angliji seštet, so osupnili zmagovalci, ker takega rezultata niti največji optimisti med njimi niso pričakovali, tori- ri pa so strmeli. In ne samo angleški, temveč prav tako a- meriški, francoski in razni dru- gi "toriji" po svetu.

Churchill ni bil magnet Konservativna stranka v An- gliji, ki je imela v prejšnji zbor- nici absolutno premoč nad vse- mi drugimi strankami, se je na Churchillovo sugestijo odločila za razpust koalicije vlade in za takojšnje volitve, češ, sedaj je sentiment ljudstva še na naši strani. Delavska stranka je pristala v Churchillovo sugestijo, da se razpiše volitve, kajti vršile se niso na Angleškem že deset let, a želela je, da se ne bi vršile še v tem momentu. Ampak upirati se tudi ni mogla.

Sla je v volilni boj s svojim programom, ki sicer ni revolu- cionaren, a je vendarle povsem socialističen. Toriji so bili pre- pričani, da je Churchillov vpliv in sloves med ljudstvom tolik- šen, da bo delavski stranki se- daj nemogoče zmagati. Ampak dogodilo se je.

Pravijo, da je bilo Churchil- lu, ko je izvedel o volilnem re- zultatu toliko hudo, da je ko- naju zadrževal solze, dasi on ni sentimental. V življenju je veliko izkusil. V njemu se je utrdil in kadar govori, se naj- večkrat odkrito izraža. Prav radi tega je postal v času vojne eden izmed najbolj zgodovins- kih državnikov na svetu. An- gležem ni prerokoval v nji dru- gega kot trpljenje, krvavljenje in solze. Ko je takrat tako go- voril, ni vedel, ali bo Nemčija še kdaj premagana ali ne, kajti Hitler je rohnol in njegove ar- made so prodirale kamor so se pognale. Edino Churchillovo u- panje je bil Roosevelt. Rusija one dni še ni bila v vojni.

In v tistih tragičnih dneh je

Roosevelt storil vse kar je zmo- gel, vzlic ogromni opoziciji re- publikanske stranke, pa raznih Wheelerjev, Lindberghov itd., pa tudi Browder in Thomas sta bila takrat proti njemu, češ, da nas potiska v vojno. Šele zgo- do- vina bo znala prav oceniti, ko- liko je Roosevelt storil, da je ta vojna v Evropi izšla kakor je. Anglija in Rusija sta mu la- hko hvaležna.

Prekrat, ki je novo poglavje v zgodovini

Ko se je Churchill odločil, da volitve razpiše, v nadi, da ima sedaj torijska stranka največ upanja na zmago, so v to nje- go domnevo verjeli tudi labo- riti. Vedeli so, da je Churchill smatral za največjega državni- ka v tej vojni in razumeli so, kako velika je njegova popu- (Konec na 5. strani.)

Evropa v vretju socialnih preobratov, ki pomenijo konec starih sistemov

V zadnji volilni kampanji v Angliji je Winston Churchill dejal, da če se volilci izrazijo za delavsko namesto za njegovo torijsko stranko, bo to pome- nilo signal "komunistom" v Franciji in v drugih de- želah Evrope za podivjanje in dobile bodo namesto kakega "dostojnega" socializma nasilni komuni- zem.

Občinstvo mu je ploskalo, kajti ne more se ta- jiti, da je bil Churchill med vojno najpriljubljenejša osebnost na Angleškem. Ampak negovemu klicu le ni hotelo slediti. Niti ni verjelo njegovim strašilom. Mož, ki je mislil, da ga občuduje ves svet in da ga posebno Angleži ob zatonjevanju vojne ne bodo vr- gli z vodstva, je 26. julija uvidel, da je svoje sposob- nosti dal napačni stranki. In da je njegov evangelij — zapopaden v vzdrževanju kapitalizma in imperi- alizma Velike Britanije za vsako ceno, bil zavržen od mase, na katero je v pomoč torijem najbolj ape- lirjal.

Kaj bo delavska stranka mogla s svojo zmago, je kajpada drugo vprašanje.

Kar se kapitalizma tiče, pa je za Evropo—za nje- gove sorte Evropo—v silnih skrbah. Zmaga delavske stranke v Angliji se je bal, čeprav ve, da je v taktiki zelo konservativna in da se pod McDonaldom ni kaj prida postavila. Oziroma se je zelo diskreditirala, ker se v kritičnih momentih ni znala postaviti na svoje mesto. Tako so lahko toriji znova triumfirali.

Kaj bo sedaj z angleško vnanjo politiko n. pr. v Grčiji in v Italiji? Churchill in njegov minister vna- njih zadev Anthony Eden sta podpirala v obema na celi črti rojaliste, cerkvene magnate in druge reak- cionarje. Enako v Belgiji itd. Ali bo to stanje nova delavska vlada mogla spremeniti na mah? To ji bo mogoče le po stopnjah.

V Italiji, kjer obstoja po padcu Mussolinija vsa- ka vlada le po predpisih politike Velike Britanije, je tik pred štejem glasov vrzel bombo v ozračje ita- lijanski minister vnanjih zadev, član takozane kršča- nske demokratske koalicije Alcide de Gasperi. Dejal je, da "komunisti" v Italiji vodijo državo v enake take, kakor jo je zavel Mussolini. On je v vladi v Rimu največ na zahtevo zaveznikov, v tem slučaju Anglije in Zed. držav. Neglede, kako konservativno nastopa komunistični vodja Palmiro Togliatti, on je tarča, pa čeprav je storil reakciji v Italiji toliko v prid, da socialistična stranka, ki je najjačja, do ne- davna ni hotela biti v vladi. A sedaj — zelo ob ne- pravem času, predno so bili seštet glasovi v Angliji, pa je minister vnanjih zadev Gasperi levitarjem za- lučil, da vodijo Italijo "nazaj v Mussolinijeve sorte fašizem". Mož se je preneglil. Ako se bo mogla nova angleška vlada izmotati iz vnanje politike to- rijske stranke, bo v Italiji in drugje lahko kaj dose- gla za napredek. Priložnost ima in ako jo do dna izrabl, bo vsemu svetu koristno.

JSZ POSLALA POZDRAVE ANGLEŠKI VLADI

Ob zmagi delavske stranke v Angliji je Charles Pogorelec v imenu Jugoslovanske socialisti- čne zveze poslal pozdrave in čestitke predsedniku delavske stranke Haroldu Laskiju in pa predsedniku nove vlade Cle- mentu Attleeju.

"PREŠERNOV" PIKNIK BIL USPEH

Slovenski pevski zbor "Fran- ce Prešeren" v Chicagu je imel v nedeljo 29. julija srečo, da je bil dan izredno lep in njegov piknik pa velik poset. Vršil se je pri Kegli v Willow Springsu.

Prepoved konvencij je posebno unijam v veliko škodo

AFL je posebno prosila, da bi smela letos obdržati svojo 65. redno konvencijo. Ima rešiti na kupe problemov, ki se tičejo ne le raznih notranjih homa- tiji, jurisdikcijskih sporov in zahtev po spremembah v odnošajih z delodajalci, ampak sklepati tu- di o načrtih za povojne zapo- slitve; dalje se imajo unije pri- praviti v boj proti predlogom v zveznem kongresu, ki so na- perjene proti unijam. Pred sa- bo imajo vprašanja zaposlitve veteranov, grafa v vojni indu- striji itd. Enake probleme ima pred sabo CIO, UMW, unije že- lezničarjev itd. Toda dočim se v kongresu reakcija lahko svo- bodno pripravlja na napade proti unijam, enako trgovska komora in zveza industrialcev, pa unijam ni dovoljeno obdrža- vati konvencij, da se bi na njih pripravile v reševanje svojih najbolj vitalnih problemov.

Tako se je dogodilo, da je to od leta 1881 prvič, ko AFL ne bo smela imeti svojega letnega zborovanja. Sedanja prepoved proti obdrževanju konvencij je posebno za unije težak udarec.

Komunisti spet politična stranka

Po razpustitvi komunistične internacionale je ameriški ko- munistični vodja Earl Browder — bivši socialist iz Kansasa — svoji stranki lansko pomlad predlagal, naj se razpusti in po- stane le komunistična politi- čna vzgojevalna družba. Za njen program ji je določil pred- vsem boj proti Nemčiji in s te- ga stališča odločno nasprotje proti stankam v ameriški indu- striji, boj proti unijskim vodi- teljem kot je John L. Lewis, in ob enem, da naj na novo orga- nizirana komunistična zveza sprejme načelo, da ta dežela ni še zrela za socializem in pa da je v interesu zmage potrebno med delavstvom propagirati vzajemnost s kapitalisti.

Vsakdo je lansko jesen to ra- zumel lahko tako, kot da je Browder navodilo za to novo spremenitev svoje taktike dobil iz Moskve. To domnevo je še posebno potrdilo dejstvo, da so bile njegove teze za novo orien- tacija in novo tolmačenje ko- munističnega gibanja na kon- venciji komunistične stranke lanske leto sprejete soglasno in brez ugovaranja. Browder, ki slovi za zelo spretnega, zvite- ga, pa tudi inteligentnega po- litika in stratega, je bil neopo- rečen vodja ameriških komuni- stov 16 let. In kakor mu je prej konvencija do letos vse sogla- sno odobrila, kar ji je predla- gal za novo linijo, tako ga je na (Dalje na 5. strani.)

Dr. V. Maček napoveduje boj novi Jugoslaviji

REAKCIONARNI HRVATI, SRBI IN SLOVENCİ V INOZEMSTVU KUJEJO ZAROTE PROTI TITOVIM VLADI. — PODPORE IZ ANGLIJE NE BO IN TUDI IZ WASHINGTONA NE

Dnevnik New York Times ter Chicago Tribune sta 22. julija objavila poročilo, da je dr. Vla- dimir Maček, ki je postal po u- moru Stefana Radiča voditelj hrvatske seljačke (kmečke) stranke pobegnil pred Titom v Pariz. Z njim vred je pribežalo tja precej drugih starih vodij njegove seljačke stranke.

Maček se ni izkazal za mačka

Dr. Maček, o katerem pravi- jo, da je pohrvačen Slovenec, se v svoji politiki ni izkazal za mačka. Ko so pobegnili iz Ju- goslavije kralj Peter, njegovi ministri in mnogi drugi prvaki, je bil urgan, naj gre v letalo, ki so jih imeli takrat Angleži pripravljene za ta slučaj, ter se odpelje tudi on. Tega ni storil, češ, da hoče ostati doma med narodom.

Ker je bil dr. Maček takrat v svetovni politiki že zelo znana osebnost, se je smatralo to nje- govo dejanje — namreč nje- govo odklonitev v priložnost po- bega, za junaštvo.

Pozneje so agenti sovjetske vlade dognali, da je bil ta mož zelo kompromitiran v intrige, ki so jih vodili "ustaši" z dr. Ante Pavelićem na čelu. Umor-jeni grof Ciano, ki je bil v onih dneh Mussolinijev minister vnanjih zadev, pa celo trdi, da se Maček ni branil podkupnin (iz Rima in iz Berlina) za zruše- nje Jugoslavije.

Ta veliki voditelj — kot ga

Upanje, ki se mu ni izpolnilo

"Predno pa se vrnem, čakam še dovoljenja od angleške vlade za poset v London," je rekel Maček. To je bilo 22. julija. Ta- krat je bil Churchill še na kr- milu. Maček je upal, da mu bo angleška vlada, ki je pokazala pod Churchillom posebno v afe- ri za slovensko Primorje in Is- tro proti Titu veliko mržnje in dejansko pa veliko intrig in na- silja, pomagala nadaljevati de- lo, ki ga je moral Ante Pavelić končati.

Medtem je dobila Anglija no- vo vlado in Maček bo radi tega (Konec na 5. strani.)

Kako dobiti Proletarcu do konca leta tisoč novih naročnikov?

Je to preveč rečeno? Tisoč novih naročnikov se- daj, kje jih dobiti, in kako? V eni prejšnjih števil- je Joško Oven v svoji koloni poudaril, da se moramo zavzeti letos za pomnožitev naročnikov, kakor smo se lani odzvali v sklad tristoterih.

V tej številki ima upravnik izkaz naročnin, ki so bile poslane skozi zadnje štiri tedne. Vseh skupaj je 184, ali 28 več kot v prejšnjih štirih tednih. Med temi naročninami je bilo osem navih.

To je premalo, ako hočemo napredovati. Pripo- ročano je bilo že večkrat, da sedaj, ko so potovalni agitatorji za slovenske liste tako redki kakor bele vrane, da se bi mi vsi drugi zavzeli storiti svoj de- lež v naporih za zvišanje števila naročnikov Prole- tarca. Recimo povprečno vsakdo po enega, pa bo to ogromen napredek.

Ob enem se bomo morali kajpada, tudi bolj po- brigati v zbiranju prispevkov v tiskovni sklad.

Ampak dajmo se malo pomuditi ob misli, kako pridobiti temu listu več naročnikov. In kako? Včas- so nam svetovali: "Pošljite koga od drugod sem na agitacijo za list." In včas- se je to še razmeroma la- hko izvedlo. Sedaj more le še redkokdo izmed naših agitatorjev kam izven svoje naselbine. Pa tudi ako bi utegnil, kdo naj mu krije stroške? Seveda, tiskov- ni sklad, ampak to ne bi bila ekonomična poteza.

V kratkem bo seja uprave Proletarca, pa se bo- mo na nji o kampanji kaj pomenili. Je zares tragi- čno, ker smo vsi toliko zaposleni, da smo štirideset- letnico Proletarca v marsičem morali prezreti, na- mesto da bi imeli sedaj živo kampanjo za TISOČ NOVIH NAROČNIKOV.

Toda če je v organizirani obliki ni, lahko ti in jaz vseeno poagitrava — in to celo bolj kot običaj- no. Tako bomo izpolnili svojo nalogo brez psebnega urgiranja. In delo, ki ga vršimo, je vendar v korist vseh tistih, ki garajo za vsakdanji kruh in ki se mo- rajo ob enem še celo potegovati za svoje ogrožane življenjske pravice.

Delavska stvar je na pohodu. Socialni preobrati so v teku. In Proletarec je njih glasnik od kar izhaja. "ON ZA NAS, MI ZANJ," to naj nam bo geslo.

Plemenska vprašanja pri nas še daleč od rešitve

Odbor politične akcije unij, ki posluje sedaj pod firmo Na- tional Citizens Political Action Committee, je 24. julija t. l. na- čelnika republikanske in demok- ratske stranke javno pozval, naj odkrito izjavita, kaj mislita o predlogi v zveznem kongresu, označena z FEPC. To so začeti- nice, ki pomenijo po naše, da naj se vpiše med zakonik traj- no postav, ki bi prepovedovala delodajalcem odklanjati delo komurkoli zgolj zaradi njegove polti ali vere.

Stvar se tiče predvsem črn- cev, ki jih je kakih 13 milio- nov v tej deželi, in pa Židov. Senator Bilbo (dem., Miss.) tr- di, da jih je tu že pet milijonov. Pred to vojno so bili črnici na- jamani le v najslabše službe, tudi ako so bili za boljše spo- sobni. In mnogokje je bilo tudi Židom absolutno zabranjeno

dobiti službo. Marsikje se tudi delavcev in uradnikov katoli- ške vere ni najemalo samo za- radi razlike v veri. Zelo odri- vani od boljših služb so bili seve- da tudi tujerodci italijanskega, slovenskega, grškega in rumu- nškega pokolenja.

Pod Rooseveltovo admini- stracijo je bil sprejet izjemni zakon, označen s prej omenje- nimi začetnicami, ki je deloda- jalcem ukazal, da ne smejo pri- najemanju delavcev delati ni- kakke razlike med aplikanti za službe zgolj radi polti, narod- nosti in vere.

Tak zakon bi sedaj radi po- daljšali. V prvih letih vojne je Rooseveltova naredba bila zelo uveljavljena, ker je pač manj- kalo delavcev na vseh koncih in krajih, in pa seveda tudi zaradi postave same. Marsikaka delav-

nica, ki prej ni najela niti ene- ga črnca, jih je sedaj vzela do- ločen odstotek, in marsikje, kjer prej Židov niso marali, so jih tudi najeli. Kar se Židov tiče, so seveda gospodarsko veliko na boljšem kot črnici. Senator Bilbo je v zbornici o tem jako surov in hujskajoč, dobro ve- doč, da mu njegove pretnje ve- vratnim "manjšinam" odobrava zelo veliko takih Amerikancev, ki so pozabili, da so tudi oni po- tomci priseljencev. Dasi so črn- ci najbolj prizadeti, se vendar veliko sedanjega hujskanja pro- ti predlogom, kot je FEPC tiče zgolj proti Židom. Zato so baš oni in črnici v ospredju borbe proti ljudem, kot sta n. pr. se- nator Bilbo in kongresnik Ran- kin, oba demokrata.

A zelo občuten boj se pri- pravljata tudi proti tujerodnim državljanom, čim bo nastala

brezposelnost. Kajti reakcionar- ji v poslanski in senatni zbor- nici se ne ukvarjajo z načrti, kako preskrbeti delo vsem, pač pa le hujskajo, češ, vojaki naj bodo na prvem mestu predno- sti, potem pa beli Američani.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaita
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Harold Laski obeta v angleški vnanji politiki velike spremembe

Dočim je torijska stranka vodila svojo politiko po demokracijskih predpisih samo v Angliji, je njena vlada pod Churchillom podpirala v drugih deželah reakcijo, ubežne in ogrožane kralje in pa stari sistem privilegijev ter izkoriščanja, v naporih, da se ohrani kapitalizem na površju.

Predsednik eksekutive angleške delavske stranke profesor Harold Laski je dne 26. julija, ko je bil objavljen rezultat volitev v parlament, dejal, da se bo odšel to spremenilo. Na shodu v Westminster Hall v Londonu je ugovoril, "naj si na kontinentu (Evrope) nihče več ne domišlja, da bodo ubežni ali izgnani kralji in zastareli socialni sistemi dobili podporo angleške vlade."

Zraven Laskija je sedel novi angleški premier Clement Attlee in več drugih vodilnih politikov delavske stranke. Zato je res verjetno, da je Laskijeva zagotovila več kot prazna obljuba. Kajti baš njega je Churchill v zadnji volilni kampanji najbolj napadal. Imenoval ga je za ekstremnega socialista, ki bi v slučaju zmage delavske stranke izročil Anglijo v totalitarstvo, Evropo pa nasilnemu, krvavemu komunizmu. "Ako zmaga delavska stranka," je poudarjal in kampanji na svojih shodih Churchill, ne bodo resnični vladarji Anglije "zmerni socialisti", kot je n. pr. Clement Attlee, ampak Laski, ki bo vladal izza kulis. Ako je bil Churchill v teh prerokovanjih v pravem, bo to slabo le za torije, a dobro za angleško ljudstvo in za vse narode v Evropi.

Slabo bo tudi za grškega kralja Georgea, ki sta ga Churchill in Anthony Eden skušala urediti Grčiji nazaj, in za sedanjo grško vlado, ako ne bodo imperialistični interesi zave Velike Britanije jačji kot pa je delavska stranka. vzlic temu, da je na vladi. Ampak ako bo mogel strankin predsednik Laski uveljaviti svoj načrt za drastično spremenitev angleške vnanje politike, bo moral don Juan še ostati v Švici, namesto da bi prišel na španski tron, kamor ga je mislil s pomočjo svoje torijske stranke spraviti Churchill. In belgijski kralj Leopold bo lahko še počival na gradu pri Solnogradu v Avstriji, ker ga večina belgijskega ljudstva noče nazaj. Churchillova vnanja politika mu je pomagala in spletakarila zanj, v nadi, da le na ta način bo mogoče Belgijo obvarovati za monarhizem in kapitalizem. In kajpada za klerikalizem, ki je v Belgiji taki politiki glavna opora.

Tudi kapitalistični razred Francije nima od nove angleške vlade kaj pričakovati. In ne reakcionarni krogi Grčije, Jugoslavije, Francije in Nemčije. Se posebno pa je lahko v skrbeh za bodočnost svojega režima diktator Franco v Španiji.

V istem govoru je Laski dejal, da je zmaga delavske stranke pogoj za stvaritev trajnega miru in sodelovanja med Sovjetsko unijo in Veliko Britanijo. Churchill je vsled svojega sovraštva do socializma tako razmerje med Anglijo in USSR onemogočil. In tudi ker je delal zgolj za angleški imperializem po svetu namesto za zgraditev družbe, ki bi temeljila na vzajemnosti. V tem oziru je bil pokojni Roosevelt veliko naprednejši, kajti on je podarjal socialna načela. Churchill jim je ugovarjal.

Laski v svojih izjavah Churchill ni grdil, pač pa mu je dal priznanje, da je bil v vojni, v najtežjih dneh Velike Britanije, njen sijajen voditelj. Toda dočim je imel ljudstvo na svoji strani le kot krmar Velike Britanije v vojni, mu ne zaupa mandata, da bi jo vodil tudi v miru. Izkazal se je za prevelikega zaščitnika najhujše reakcije in kapitalizma in zato je večina volilcev dala njegovi stranki slovo in s tem torijski vlad.

Anglija hoče naprej po potih napredka, počasi sicer, zelo oprezno, a odločila se je prvič v svoji zgodovini dati vlado v roke stranki, ki je za socializem v Angliji in drugje po svetu. Da-li bo svojo nalogo dosegla, odvisi od tisočih stvari. Kajti Anglija je dežela, ki živi od imperializma, kolonij in trgovine. Kako jo preurediti v resnično občestvo dežel Velike Britanije, to ni lahka naloga. Ampak delavska stranka jo je prevzela in obljubila, da jo bo izvedla dobro in v korist vsega sveta. Zelimoj ji v tem popoln uspeh.

Maršal Tito se zaveda težav

V govoru dne 15. julija t. l. je maršal Tito jugoslovanske narode opozoril, da bi jim bilo v škodo, ako jim bi dosedaj doseženi uspehi napuhnili glave. Jugoslavija je razdejana, je dejal, in treba je, da v njeni obnovi sodelujejo vsi. V to nalogo je pozval tudi armado.

Poudaril je, da nova Jugoslavija ni umetno zgrajena, kakor jo predstavljajo svetu njeni neprijatelji, pač pa je izšla iz naroda samega. Izvajal je, da napredni elementi po svetu, nove Jugoslavije ne zavidajo, pač pa jo občudujejo, ker je bila zmožna vzdrževati se v borbi proti okupatorjem in domačemu fašizmu v najtežjih okoliščinah. Jugoslavija je sedaj močna, je dejal, ker so njeni borci verjeli v končno zmago; premagali so sužnost s svojo vero v svobodo in z zaupanjem v zmago. K temu jim je bila največja spodbuda Sovjetska unija, a tudi drugim zaveznikom je dal Tito zasluženi delež priznanja. Ob enem je dejal: "Naša vera v zmago ni slonela samo na naših lastnih silah, katerih nismo nikoli precenjevali, temveč tudi v dejstvu da nismo podcenjevali naših sovražnikov."

Dejal je, da se v zaupanju do Rusije nova Jugoslavija ni motila. "Sovjetska zveza nas je navdala z vero v našo lastno

NEMCI SO BILI navajeni izkazati čast samo svojim nacijskim voditeljem in nacijskim himnam. A gornja slika, sneta v Schwablschu, pa jih predstavlja, ko spoštljivo (?) poslušajo ameriško himno Star Spangled Banner.

TRUMAN, ATTLEE IN STALIN PRED VPRAŠANJEM SVETOVNEGA MIRU

V Potsdamu pri Berlinu so se sešli veččaki zavezniških dežel, da se posvetujejo, kaj storiti z Nemčijo. O tem piše Donald Bell za časniško agencijo ONA sledeče:

Noben kraj ne bi mogel mesto srečanja velikih treh bolje simbolizirati: popolni poraz Nemčije kot Potsdam, ki je obenem zibelka modernega militarizma in rojstni kraj tretjega nemškega rajha. Res je sicer, da se je Hitlerjev nacizem začel na Bavarskem, toda sam ne bi bil mogel nikdar zavzeti vse Nemčije — za to mu je bila potrebna podpora nemške armade. Zveza med obema pa je bila sklenjena v Potsdamu, stari prestolnici pruskih kraljev.

Zadnja mirovna pogodba je bila podpisana v Versaillesu, v veliki dvorani zrcal, v kateri je bil leta 1871 pruski kralj Viljem izbran za nemškega cesarja. To je bilo veliko ponižanje za Francijo, ki se je leta 1919 osvetila na omenjeni način. Cilj je bil obenem tudi izpodkopati temelje Bismarckove Nemčije, zidane po izreku železnega kancelerja na "krvi in jeklu". Toda mentaliteta krvi in jekla je preživela tudi ta poraz.

Kdor je v razdobju med obema vojnama obiskal Potsdam, se je moral neizogibno prepričati o tem. Potsdam je bil pravi muzej. Muzej hiš, palač, cerkva in — ljudi.

Potsdam in njegovih 60,000 prebivalcev, izbrane družbe princev in drugih aristokratov, generalov in visokih uradnikov v pokoji, vse to je ostalo popolnoma neizpremenjeno in nedotaknjeno. Življenje se je tu nadaljevalo, kot da je vse pri starem. Niti leta 1918, niti leta 1933 ni bilo nobenih sprememb. Potsdam je ostal mesto brez tovarov in industrijskih podjetij, brez velikih prodajalnic in skoro brez takozvanih "navadnih" ljudi.

Kar je bilo trgovcev, so vsi še nadalje tiskali na svojih pislih in računih, da so "dvorni liferanti", vrtnarji v parkih in javnih vrtovih so še nadalje trdili, da so "dvorni vrtnarji".

Starinsko oblečene dame so se še nadalje nazivale druga drugo za "cesarsko visokost",

ali, kadar ni šlo tako visoko, samo na kratko "visokost". Vsi ti prašni ostanki iz mračne preteklosti so se krčevito držali svojih starih in cesarskih tradicij. Vsakdo je moral takoj spoznati, da je Potsdam mesto živih strahov.

Videl sem tudi že druga stara ali starinska mesta. Florencia je tudi mesto, ki je postalo muzej. Toda tam je bilo najbolj privlačno ravno to, da so v tistih starih hišah iz renesanse živeli moderni ljudje iz mesa in krvi, ki so razpravljali med seboj o svojih težnjah in bodočnosti, in srkali kavo na stopnicah svojih palač. V Potsdamu pa je vsakogar prevzel občutek praznote in preživetega, nečesa mrkega in praznega. Vsakomur je bilo takoj jasno, da za temi starimi zidovi ni modernih ljudi. Videl je društvo junckerjev in generalov, ki so bili preživel svoj čas in svojo dobo — ki pa navzlic temu niso hoteli umreti ali se spremeniti in prilagoditi.

Ti nemški aristokrati so predstavljali "civilizirani" privesek nacističnih primitivcev in divjakov. Njih obnašanje je bilo dovršeno, vsakrati je bil več tujih jezikov in njih sorodništvo je bilo razpleteno širom Anglije in Italije. Le z navadnim ljudstvom niso imeli nobenih stikov. Ako jim je bilo do tega, da se nanovo polaste svojega starega vpliva, jim je bila neobhodno potrebna zveza z bolj vulgarno vrsto ljudi — to pa so jim nudili nacisti.

Ta zveza se je začela že v prvih dneh najmarske republike. Slavnostno je bila zapечатena leta 1933. In sicer v Potsdamu. Že v 18. stoletju je veljal v Evropi izrek, da Potsdam ni prestolnica države, temveč le vrhovni glavni stan armade, ki si je bila prilastila državo. To je bil vedno duh, ki je vladal v tem malem mestecu — in ta duh je preživel vse preokrete.

Ko se bodo veliki trije sestali v Potsdamu, bodo s tem lahko

svetu določno povedali — pred vsem pa nemškemu narodu — da so dnevi nemškega militarizma zares šteti, ter da bo moral duh Potsdama izginiti iz modernega sveta.

V Versaillesu so je podrl le simbol — Bismarckov rajh. V Potsdamu pa mora izginiti kasta nemških vojakov, ki so skozi stoletja pustošili Evropo in svet.

PIKNIK "ZARJE"

Cleveland, O.—Pevci in pevke soc. pevskega zbora "Zarja" prirede izlet v nedeljo 5. avgusta na prostore Clevelandске federacije SNPJ. Vabimo vse znance in prijatelje, ki imajo svoja vozila, da se nam pridružijo, da bo več zabave in razvedrila. Ta izlet ni namenjen za profit pač pa za zabavo in razvedrilo. Torej obiščite Zarje na omenjeni dan in priprite tudi svoje prijatelje seboj.

John Kriebel.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

Anton Zornik, zap. Penna.	40
John Kriebel, Cleveland, O.	41
Louis Barborich, Milwaukee, Wis.	19
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	13
Anton Udovic, La Sale, Ill.	12
Frank Cvetan, Johnstown, Pa.	12
Frank Volkart, Maple Heights, O.	5
Matt Malnar, Willard, Wis.	4
John Shular, Arcadia, Kans.	4
Joško Oven, Clarendon Hills, Ill.	2
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	2
Joseph Jež, Warren, Ohio	2
Frank Novak, Los Angeles, Calif.	2
Joseph Radel, West Allis, Wis.	2
John Chamazar, Chicago, Ill.	2
Frank Barbič, Cleveland, O.	2
Luka Groser, Chicago, Ill.	2
Mike Krulitz, Willard, Wis.	2
John Kobi, Duluth, Minn.	2
Frank Stih, Sheboygan, Wis.	2

Skupaj v tem izkazu (od 30. junija do 26. julija) 184 naročin, prejšnji izkaz (4 tedne) 156 naročin.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

"V potu obraza boš jedel svoj kruh!" Tako sem videl zapisano neke v svetem pismu. In resnično, tudi meni kaplja nocoj pot s čela, ko pišem te vrstice, kajti vroče je, da je veselje. Pa menda nam ni nikdar prav. Če nas zebe jamramo, in če nam je vroče, pa nam tudi ni povolji.

Nedavno sem prejel pismo od mojega prijatelja Jožeta Topolaka iz Detroita. Poznava se še iz Evrope. Je izvrsten damski krojač in igra na citre ter kitaro, da bi ga zmerom poslušal. Piše mi o stari domovini — o skrbeh — če je še kdo od njegove rodbine živ. Omenja, da že štiri leta ni ničesar čul od svojih. Jože je star naročnik našega lista, član kluba tristoletih in eden zelo dobrih članov SANSa v Detroitu. To, kar teži Jožeta, teži nas vse. Ko čitamo o strašni moriji, katero so uganjali naši fašistični izdajalci v Sloveniji, in še posebno na Dolenjskem, se nehote vprašamo: "Ali je še kateri od naših živ?" Upamo, da bo z odprtem pošte v pismih na taka vprašanja precej pojasnjeno.

Dogodki po svetu

Francisco Franco je razpustil svoj kabinet in ga z malo izjemo zopet obudil takega kot je bil. Da on res "veruje" v demokracijo, je v svojem govoru pojasnil, kakšne morajo biti smerice Španije. "Ko pride čas, se zopet upostavi monarhija," je dejal. "Kajti to je edina forma vlade, katero zahteva špansko ljudstvo." Za kandidata na ta kraljevi prestol je svetoval desetletnega don Juanovega sina, ki mu je ime Alfonso Jaime. Dokler ne bo fant polnoleten, bi kajpada vladal — Franco. Sedaj je vprašanje, kaj store Anglija in Amerika. Kdor se želi malo podrobneje poučiti, kaj delajo španski republikanci ter njihova vlada v pregnanstvu, naj prečita članek "Negrin's Plan for Spain", v reviji Nation z dne 21. julija. Napisal ga je J. Alvarez Del Vayo, ki je minister za zunanje zadeve v še obstoječi republikanski vladi v tujini. Članek je zelo zanimiv. Da ima Franco v našem državnem departmentu še danes veliko prijateljev, kaže to, da dobiva še zmerom sladkor, premog, železo, bombaž in razne petrolejske izdelke. Ali zadnje čase je glede tega precej kritike.

Petajn je prišel par tednov nazaj pred sodišče. Francija je menda edina izmed velikih držav, da pere danes javno svoje umazano perilo. Da je v nji res precej umazanosti, še posebno dokazuje ta proces. Petajn, veliki narodni heroj, branilec Verduna! Hm, precej tiste svetle halje mu je že davno padlo z ramen, že davno pred začetkom te vojne. Ali glorijs, če je pridobljena pošteno, ali nepošteno, preživi tudi malo blata, kadar je bila povzdignjena do nebes. Tisoče Francozom je bilo znano, da je bil Petajn član zloglasnih "Cagoulards", tajne fašistične organizacije na Francoskem. Znano je, da je bil Petajn osebni prijatelj fašistične morilca Franca v Španiji. In temu človeku in pa njegovemu tovarišu, zagrizenemu klerikalcu Weygandu, so izročili usodo Francije v najbolj kritičnem času. Danes v Franciji perejo to umazanost politične in voja-

ške nezmoglosti in preda je Hitlerju, dasi je silno malo razlike med toženimi in tožitelji, kot so Raynaud, Gamelin in Daladier. Da, Evropa potrebuje spremembe.

Tudi v Amerikah se giblje. V republiki Peru so zmagale liberalne revolucionarne struje. Apristas, kateri so bili dolgo v podzemlju, so šele sedaj spoznali svojo moč. Aprista (kar pomeni skrajšano "Ameriška peruvijanska revolucionarna alianca, v španščini rabi iste začetnice), ki jo je organiziral revolucionar Victor Raul Haya de la Torre, ima dolgo, burno zgodovino. V načrtu ime velike reforme — politične in ekonomske. Njih kandidat dr. Jose Luis Bustamante, katerega so v zadnjih volitvah indorsirali, je liberalce stare šole. Zato je težko pričakovati kakšnih večjih sprememb. Ali moč apristov v peruvijskem parlamentu je tako velika, da lahko ovreže volitve ter imenuje svojega kandidata. Torej od tam je lahko pričakovati precej zanimivosti.

V Argentini je še vedno po starem. Diktator Peron, kateri se je zadnje čase prelevil v "delavskega prijatelja", grmi proti kapitalizmu in veleposesnikom in še posebno proti severnemu velikanu — Zed. državam. Obeta tudi volitve — ali to je še veliko vprašanje.

Pri nas

Zadnji teden je zahteval naš kongresnik z juga Rankin, da naj resignirajo vojni tajnik Stimson ter podtajnik Robert P. Patterson in John J. McCloy. Povod te zahteve je bil, ker je baje v vojnem departmentu zaplenjenih šestnajst častnikov, kateri so nekaki "komunisti". S tem je kajpada po mnenju našega dičnega kongresnika cel vojni kabinet osumljen — komunizma. Torej dva tedna prej se je pojavila strašna rdeča zarota v Hollywoodu — in sedaj pa celo v vojnem departmentu.

Debata v senatu o mirovnem čarterju je bila ko to pišem že skoro prikraju, in bo gotovo z veliko večino sprejet. Isto tako so bili sprejeti zaključki takozvanih Bretton Woodskih odločb.

Nick Sarič, glavni tajnik Hrvatske kmečke stranke v Ameriki, je spregovoril trde besede — kot pravi on, "v imenu 1,000,000 Hrvatov." "Tito je komunist! Petindevetdeset odstotkov Hrvatov in Srbov v Jugoslaviji veruje v Boga (Slovenec ni omenil), v demokracijo in svobodo. Mi smo napovedali vojno proti komunistom." Končal je z besedami, saj tako poroča Frank Hughes v čikaški Tribuni: "Mi smo ameriški državljani in verujemo v ameriško formo vlade."

Te besede so precej podobne onim Vladimirja Mačka, kateri se sedaj skriva v Parizu. Njegove mahinacije pred to vojno

(Konec na 3. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Zakaj je demokracija kapitalističnih dežel zmerom tako urejena, da se velezočincem in veleletovom nikoli ne pride do živga, dočim v nji male tate zapirajo, stavkarje prepehajo in radikalce prepehajo od praga do praga, to mi nikakor ne gre v glavo!

ZOPET DOMA! Jugoslovani, na ladji, ki jih je pripeljala iz tabora v Egiptu nazaj v osvobodeno domovino. V taboru El Shatt v Egiptu jih je bilo 27,006. Skrbela je zanje UNRRA.

POVESTNI DEL

HERMAN KESTEN:

Otroci iz Gernike

Pisatelj Herman Kesten je pod gornjim naslovom napisal roman iz španske civilne vojne, ki je tako sodoben, da se čitatelju vdi kot da je iz sedanje vojne. Roman se dogaja v času, ko so Hitlerjevi in Mussolinijevi aeroplani napadali Gerniko in druga mesta v republikanski Španiji in ko so Francove fašistične čete zasledile deželo Baskov. Petnajstletni fant Carlos pripoveduje:

To minuto so začeli zvonovi zvoniti alarm pred letalskim napadom.

In vsi smo stali tiho kakor začarani v sobi, dolgo časa, dokler niso padle prve bombe; tedaj smo vsi stekli po stopnicah v klet.

Oče je zaklical: "V klet!"

"V klet!" smo kričali otroci in tekli. Stric Pablo je tekkel pred nami, s smešnimi skoki in roki v roki z mano. Alarmni zvon, ki je kar naprej zvonil, in prasketajoče bombe, kakor da slede za nami po stopnicah. Sredi kleti, poleg soda sta stala Soćes in sodni uradnik. Ta je kričal, da mora gor, da vzame svoj aktovko. Toda ni se premaknil z mesta. In ko je ena bomba udarila prav blizu, je padel na kolena. Soces je držal svečo in žveplenke v rokah. Trikrat je prižgal svečo. Trikrat jo je upihnil sodni uradnik. Oče je držal Gila na rokah in Inocencia za roko. Inocencia je jokala. Eugenio in Bartolomeo sta se držala objeta čez ramo. Mama je slonela ob steni, roko v roki s stricem Pablom. Oče je neprestano govoril: "Otročki, bodite tihi!" Otročki, bodite tihi!"

Vedno mi še zveni v ušesih: "otročki, bodite tihi!" Potem nas je vrglo ob tla. Ko sem odprl oči, sem videl; kajti postalo je svetleje, dim in prah sta se podela in jaz sem ležal v razvalinah; videl sem, da je odšla mati z Modeto, stric s Josejem, vsi štirje so enostavno odšli in se niso ozirli. Hiteli so, kot da morajo na vlak. Hotel sem zakričati, toda grlo ni dalo. Kasneje so prišli ljudje. Prišli so tudi ljudje. Izkopali so nas. Tedaj sem mogel kričati. "Ta živi," so rekli dobri ljudje in me odvedli. Tedaj sem vedel, da živim.

Ko so me tuji ljudje privedli na cesto, so hipoma pobeignili od mene. Začuden sem obstal in nič nisem razumel. V zraku je gmelno. Letala. Metala so bombe in streljalo. Obračala so se in padala. V vrstah so se dvigala in se spuščala. Črn in rumen dim. Vročina. Ogenj. Zemlja se je tresla. Stal sem na cesti in premišljeval. Aha, očeta moram najti, brate, sestre in mama. Kričal sem: "Mama, mama!"

Letalci so se spustili tako nizko, kakor iz radovednosti; in tedaj sem tekkel: to še ni bil strah, mi obup, niti tista bolest, ki vam pregrize vse drobovje, samo tekkel sem. Videl sem! Ti letalci so streljali na bežeče ljudi, ki so bili zapustili zaščitne kletne prostore. Tu je bil trg pred cerkvijo, ovčji sejem, in letalci so s strojnimi streljali na ovce, razumejte, in ovce so meketajoče umirale brez pomoči kakor otroci. In lajajoči psi so padali in niso več lajali. In letalci so streljali na mukajočo živino na živinskem sejmu; in krave so z milimi očmi padale in niso več mukale. Streljali so tako na ljudi kakor na živino. Vseeno jim je bilo. Tekel sem in gledal. Nena doma me je zagrabila roka in me sunila v neko jamo; sredi trga je bila zemlja odprta — jama od granate. Končno so letalci odleteli. Tedaj sva stala dva na trgu, tujec in jaz. Tišina po oglušujočem hrupu je bila tako strašno tiha, stokrat strašnejša od prej. In videl sem: dele avtomobilov na strehah, strehe na vrtovih, goreča drevesa, razbita okna, porušene hiše, ki so jih raztrgale bombe od podstrešja do kleti. In mlake krvi, temne mlake s črnkasto krvjo. In mrtve. Tako nesramna je smrt. In vsepovsod mrtve. Pse, mačke, krave, može, ženske in otroke, čepeče, sedeče, vse mrtvo. In ranjence. Kako so kričali.

"Kdo ste vi?" sem vprašal tujca.

"Jaz sem pater Benedikt," je odgovoril.

Vlekel me je iz mesta na polja. Jaz sem se branil. Hotel sem nazaj. "Mama!" sem kričal.

"Na polju bo čakala," je odgovoril.

"Toda oče leži v kleti," sem dejal in se branil. "Poznam te," je rekel. "S samostanskega vrta sem te večkrat videl."

"Ali ste iz jezuitskega samostana?" sem ga vprašal.

Tedaj sva že bila na koruznem polju.

"Ljubi otrok," je dejal in se sklonil k meni, bil je zelo visok, in me poljubil na čelo.

Toda takrat jih je na stotine zakričalo na polju, nebo je spet gmelno, letalci so se vrnili z novimi bombami, z novimi letalskimi vajami. Letalec ne odpušča ničmur. Leteli so nad vsemi polji, v vrstah so se spuščali, v redu, kakor so bili naučeni. Obstreljevali so ceste okrog Gernike. Streljali so s strojnimi. Ljudje so se vrgli z obrazi na tla, kot da molijo. In so molili. Objemali drevesa. Lezli v jame. Kot neumni begali po polju. Tako so prišli letalci. Tako so tudi odleteli. In se spet vrnili. Tako so minevale ure. Dve uri, dve večnosti. In ogenj. Zaprasketa in plapola. Se zvija in poka. Ogenj v Gerniki. V odmorih med letalskimi napadi so bežali ljudje nazaj v mesto. Drugi spet so begali po poljih. Tretji so odpirali vrata zasutih zatočišč, da bi rešili ljudi v njih. Naslednji napad je pobil reševalce in rešence. Naš župnik je šel s svetim oljem iz cerkve k umirajočim, pa ga je zadela bomba. Po vseh cestah v plamenih begajoči ljudje z ranjenimi otroki na rokah, z mrtvimi otroki, matere, ki iščejo izgubljene otroke. Žene, ki so rešile lonce, može, ki so rešili star plašč. Pa se zruši njegova hiša nad njim in plaščem. Tu obvezujejo ranjence. Tam rešujejo matere mrtve dojenčke. S silo jim iztrgajo mrtve otroke od prsi. "Moj otrok!" kriči nesrečna mati.

Tedaj so še žene brez otrok zakričale: "Moj otrok!"

Matere, ki so iskale svoje otroke, so kričale: "Jose! Modeta! Inocencia! Gil! Bartolomeo! Eugenio! Carlos!"

Da! — sem odgovoril. "Jaz sem!"

Toda ni bila prava mati. Iskala je drugega Carlosa.

Gernika je gorela in se spreminjala v pepel. V pepel so zgoreli tudi njeni ljudje. Ob robu ceste so sedeli kot blazni in si z rokami tiščali ušesa in oči, da ne bi slišali, da ne bi videli. Slepi in gluhi so hoteli umreti. Gorela je cerkev. Gorel je

oltar. Volna na ovcah je gorela in lasje na ovčarjevi glavi. Poleg gorečega kolodvora je gorela javna hiša, klopi so gorele, naš vrt in naša hiša. Pokanje, dim, vročina. Kuhinjski stoli in rešene žimnice so ležale na cesti. V hišah so pa zgoreli ljudje. Ob tri četrt na osem zvečer so odleteli zadnji letalci. Piršila je noč in ni bila kakor druge noči.

Iz Bilbao je prišla motorizirana policija. Zvezde so se prikazale na nebu in svetile nad vso nesrečo. Na vseh gričih naokrog so gorele hiše kot baklje. Ljudje so se na trgih zbirali in govorili. Vsi so videli, pa nič vedeli. Vsi so kričali, da bi prekrili ves hrup. In mnogo jih je še bilo v zatočiščih in niso videli, da se vrata z vrečami peska pred njimi ne tresejo več.

Potegnil sem patra Benedikta za seboj in tekkel. Iskal sem svoje žive in mrtve. Mrtvi so še živeli zame. Videl sem pred seboj razdrobljene ude očeta, bratov Gila, Bartolomea in Eugenia, sestre Inocencie, videl sem to strahoto in nisem verjel. In moji živi so mi bili mrtvi. Mama in stric Pablo, Jose in Modeta so zbežali iz hiše nesreče, so se rešili. Toda nisem jih našel med živimi!

Spraševal sem može, ženske, znane in tuje, duhovnike, otroke, vse sem spraševal: Moja mama? Ali ste videli mojo mamo? Senor Espinozo y Bustos? Moja mama? — "Ali še živi?" me je nekdo vprašal. — "Ali je mrtva?" sem vprašal jaz. Zmignil je z rameni. Obrnil se je proč in nekaj zagodrnjal. Od skupine do skupine sem šel. Moja mama? Ali si jo videl?

Kasneje so pridrevili avtobusi vlade in vdovski vozovi na dveh kolesih. Ministri so stali tu. Neki osel je rigal. Vlada je dala naložiti brezdomce, begunce, ljudi, ki so izgubili vse. Mnogo jih beži peš po temnih cestah v Bilbao.

(Konec prihodnjic.)

Obnova razdejanih krajev Sov. unije

Lani je sovjetska vlada določila za obnovo opustošenega ozemlja 29 milijard rubljev, letos pa nad 40 milijard. "To so številke, ki so bile objavljene v zvezi s cenitvami v vojni povzročene škode.

Samo v centralnem delu Rusije — to je, v okrajih Rusije, v katerih se nahajata Leningrad in Moskva, so Nemci porušili preko 300.000 kmečkih domov in 40.000 mlinov. Odvedli so seboj, ali pa poklali nad dva milijona konj, štiri milijone glav goveje živine, 10 milijonov ovac in 3 milijone prašičev.

V Ukrajini je razdejanje sorazmerno še večje. Belorusija, katere glavno mesto je Minsk, pa je izgubila nič manj kot 80 odstotkov vseh svojih zgradb.

Obnova se je začela povsod v polni meri. Preko 2000 traktorskih postaj je bilo urejenih. V Ukrajini je zdaj na delu že 48.000 traktorjev in 15.000 kombin. Čez 1.700 industrijskih podjetij in 500 obrtnih podjetij je bilo popravljenih in tem

DVE SPREMENBI V "VELIKI TROJICI". Stalin, Truman in Churchill, predstavniki "velike trojice", ki so se zbrali v sredi julija v Potsdamu pri Berlinu. To je tretji sestanek "velike trojice". Roosevelt je v nji nasledil predsednik Truman. In sedaj je iz nje tudi Churchill, ker je njegova stranka v zadnjih volitvah izgubila večino. Nasledil ga je vodja delavske stranke Clement Attlee.

delu dežele in zdaj že poslujejo.

Najvažnejši faktor pri rekonstrukciji dežele je bila obnova premogovnikov v donski kotlini, in pa obnova metalurških industrij ter rudnikov v Krivoj Rogu. Nasip Dnjeprostroj, katerega so bili najprej Rusi na svojem umiku razdejali, da ne bi služil Nemcem, a pozneje Nemci še bolj temeljito, da bi ga Rusi ne mogli zopet popraviti v kratki dobi, bo v nekaj mesecih najbrž spet obnovljen. Na stotine brigad prostovoljcev se je prijavilo za delo pri obnavljanju opustošenih in porušenih mest in krajev.

V Stalingradu na primer so te brigade prostovoljcev že popravile in spravile v obrat mestni vodovod, električno cestno železnico in celo tudi veliko tovarno za traktorje, ki je bila največje industrijsko podjetje v Stalingradu.

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

in za časa te vojne z Italijani in Nemci niso ravno laskave.

Ker sem že ravno pri tem, bi rad videl, da mi kak dober prijatelj pojasni, kako je mogoče, ko sem ravno pred dobrim mesecem čital v naši Tribuni poročilo rodoljuba Fotiča, da se nahaja Mihajlovič neke v bosenskih hribih z 180.000 četnikov, kateri se ne podajo, pa če se je treba boriti do smrti. Danes čitam v isti Tribuni, da se revni Mihajlovič nahaja neke doli na Turškem, ter da ga skuša neki agent Titove komunistične vlade, po imenu Pavlovič, na vse kripilje po sili spraviti nazaj v Jugoslavijo. Torej večraj stoosemdeset tisoč vojakov — in danes begunec na Turškem.

Delavska zmaga v Angliji

Ravno ob zaključku te kolone (katero sem za nalašč zavlekel), čitam z veseljem o sijajni zmagi angleške delavske stranke. Ničesar, kar je prišlo iz te vojne, izvzema zmaga osvobodilne vojske v Jugoslaviji, ni tako velikega pomena, kot je ta ogromni poraz torijev v Angliji. Da bo imela ta zmaga silni odmev ne samo v Evropi, pač pa po celem svetu, o tem ni dvoma. V Španiji, v Italiji, na Grškem itd. se bo kmalu poznalo. Upamo, da bo to vplivalo tudi na naš državni department glede Španije in Kitajske. Delavstvo vsega sveta, katerega mali del smo tudi mi, slovenski delavci tu v Ameriki, pozdravljamo to sijajno zmago kot prvi in velikanski pojav vseh ljudstev sveta — katero hoče svobodo, bratstvo in enakost!

Petkrat toliko ubitih kot v prejšnji vojni

V prvi svetovni vojni je bilo ubitih 53.497 naših vojakov, v sedanji pa do 7. julija 243.165.

O RAZPUSTU LJUDSKIH SODIŠČ V PRIMORJU

POJASNILO: Čim je bil v Sloveniji osvobojen kak okraj, so bile razpisane svobodne volitve, potem katerih je narod sam izvolil in postavil svoje zastopnike in predstavnike. Postavljena so bila tudi krajevna in okrajna sodišča, ki so poslovala v smislu postav in sodila po zakonih, ki jih je postavila narodna zakonodaja — zbor poslancev v Kočevju in prvi slovenski parlament. Ravnotako se je zgodilo v Slovenskem primorju, kjer so bila stara fašistična sodišča in postave razpuščene. V začetku julija pa so anglo-ameriške vojaške oblasti uradno razpustile ta sodišča in onem delu Primorja, ki spada pod zavezniško okupacijsko zono (zapadno od črte Milje-Stanjel-Rihenberk-Gorica-Solkan, Kobariid-Bovec-Mongart). Narod je odločno protestiral proti temu postopanju in v Trstu je delavstvo zastavkalo. Anglo-ameriške vojaške oblasti so zopet upeljale stare fašistične postave in odprle stara fašistična sodišča v temu okraju. Kako so te postave in sodišča zatirala Slovence, je že marsikomu znano. Ali bodo zavezniški dopustili kaj takega tudi za časa okupacije?

Mirko G. Kuhel, tajnik SANSa.

Predsednik višjega ljudskega sodišča za Slovensko primorje dr. Boris Puc je dal zastopnikom tiska in poročevalcem izjaviti glede postopanja z ljudskimi sodišči od strani anglo-ameriških vojaških oblasti, v kateri je dejal:

"Smatram, da je ta odlok anglo-ameriških vojaških oblasti nepravilen, ne samo z vidika mednarodne postave, temveč tudi z vidika najbolj osnovnih principov demokracije. Obnova sodišč, ki so obstajala 8. septembra 1943 (ko je Italija kapitulirala), pomeni prisiljeno obnoviti tisto zakonsko oblast, ki je tisti dan prenehala obstajati kot posledica ljudske vstaje celotnega Primorja. Do danes še ni nihče pojasnil, čemu so okupacijske oblasti podvzele ta korak.

Ko so zavezniške vojaške oblasti okupirale ozemlje zapadno od "plave črte", so našle vse v popolnem redu. Naše družabno in gospodarsko življenje se je razvijalo popolnoma normalno in to po zaslugi naše narodne oblasti. Vladal je postaven red. Ko so zavezniški (Anglija in Amerika) okupirali to ozemlje, bi morali spoštovati ta postaven red in sodnijsko oblast, katero so našli (na ozemlju) ob svojem prihodu — v smislu mednarodne postave. Postavni red, ki sem ga omenil, ni postavila nikakva sila, temveč svobodna želja ne samo italijanskih, temveč tudi slovenskih prebivalcev tega okraja.

V zvezi z izjavo polkovnika Messnerja, ki je hotel dopovedati, da niso bile predseptemske postave fašistične, izjavljam, da so bili fašisti ponosni na te postave in zakone, ki so

bili sprejeti ob višku fašizma. Polkovnik Messner ne ve, kaj smo občutili v teh sodiščih in vsled teh postav. Ravno ta zakonik nas je pognal v svetovno vojno in ta je tudi vzrok naše borbe, v kateri smo se borili ob strani naših zaveznikov.

Ne maram govoriti o načinu, s katerim namerava zavezniška vojaška uprava odpraviti problem slovenskih sodnikov. Celo pod staro Avstrijo, ki je zginila po prvi svetovni vojni, — je bil ta problem razrešen na demokratičen način. Polkovnik Messner nam ni mogel povedati, če bodo Slovenci (v okupacijski zoni) lahko iskali zadoščenje v sodnih in v svojem materinem jeziku, ali če se bodo lahko zgovarjali v slovenskem jeziku." SANS.

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — Španska vlada je povabila ameriške vojske v Evropi, ki čakajo transportacije, da se odpeljejo domov, ali pa na drug kontinent bojnih poljan, da naj ta čas čakanja porabijo za počitnice v krasni demokratični Španiji. Ali ni to od generala Franca nam "častni" poklon?

Vabiti jankije v solčno Španijo pomeni, da bi potrošili v nji nekaj svojih dolarjev, ob enem pa bi pomenilo, da se bi lahko sami prepričali, kako krasno cvete fašizem še danes v Španiji. Na železniških postajah in v hotelih jim bi razdajali turistične brošure in imeli bi tudi priliko videti sliko Guernice. Tragična slika. Kupi mrtvih republikancev, žene in otroke, ki so jih poklali fašisti. Morda bo kakšna turistična agencija specializirala s tem, da bo našim demokratičnim vojakom razkazovala koncentracijske kempe v okolici Barcelone, kjer je na tisoče lojalistov žrtvovalo svojja življenja za demokracijo. Vsa ta vladna skema je danes mirna, vabliva za turiste, med tem ko revolucionarji pod zemljo molče.

To ni vse kar je zanimivega v Španiji. Ona ima bogate prirodne zaklade. Iz njenih jam so sužnji kopali v času te vojne materialja za kemično industrijo tretjega rajha. Fašistične "hudlumse" je bil leta 1941-42 general Franco navdušil, da so se priglasi v sveto vojno proti Rusiji in bili poslani na vzhodno fronto. V katoliških šolah so otroke vzgojili, da pljujejo na besedo "svoboda". Ali ni to res interesantna dežela? Sedaj smo generalu Francu lahko hvaležni, da nam je "odpustil" naše demokratične napake, ker smo se toliko let bojevali proti fašizmu. Mogoče je naša zmaga tudi

nekoliko vplivala nanj. Ameriškim vojakom je španska vrata na široko odprla, čeprav so se bojevali proti fašističnemu sistemu. Kot demokrat jim je dal popolno svobodo, da v Španiji lahko svobodno potrošijo svoje jankijske dolarje.

Kaj je razlika med povprečno ženo in časniškim urednikom? Nobene, ker oba imata zadnjo besedo. V tako enakopravnost jaz ne verujem.

Notica iz urada OPA: Ali vam je znano, da tovarne za izdelovanje cigar kršijo dostropno ceno koruznega perja? In da ni nobenega pomanjkanja petcentnih cigar? Razlika je le, da jih patriotje sedaj prodajajo po 10 do 15c komad.

Naj me "koklja brene". Čitam, da pokojna poljska ubežna vlada zahteva od angleške in ameriške vlade, da oni dve nadzorujeta prihodnje volitve na poljskem in poskrbita, da bodo svobodne. Za svobodne volitve sem tudi jaz navdušen. Ampak zgodovina nikjer ne priča, da bi bili tisti, ki so tvorili poljsko zamejno vlado, izvoljeni od poljskega naroda v svobodnih volitvah. Ob enem so zgodovinarji dokazali, da od kar je bila Poljska ustanovljena, še ni imela svobodnih volitev, v katerih bi bila ljudstvu dana priložnost, da svobodno glasuje o svoji usodi. Da jih ni bilo, so krivi prištasi vaticanizma, ki so Poljsko uredili tako, da jim je bila molzna krava.

V neki privatni šoli v Švici je profesor izbral po enega študenta iz osmih različnih narodnosti, z nalogo, da naj definirajo besedo "krava". Vsi so dobro odgovorili. Naj omenim le odgovor poljskega študenta, ki je dejal: "Krava? To je danes poljsko vprašanje."

Casniški poročevalec N. Robertson v Washingtonu pripoveduje tole anekdoto: Ko se je pokojni predsednik F. D. Roosevelt vrnil s konference na Jalti, ga je obiskal neki osebni prijatelj in mu dejal, da izgleda utrujen. "Yes, yes, sem utrujen," mu je odvrnil Roosevelt. "In ako bi ti preživel zadnja leta kot sem jih jaz, in Churchilla v karjoli potiskal po strmem klancu, bi bil tudi utrujen."

Pod svetlim solncem je vse mogoče. Danes sem videl mesarja, ko je v zaklano kokošo "inžektal" vodo, da bo več vagala. To pomeni, da bo na ta način prejel zanjo višjo ceno. Kdor zna, zna.

Hitler bi ob zatonu tretjega rajha imel lahko manj "grenko" življenje, ako ne bi bil uničil socialistične in komunistične stranke ter delavskih unij. Tako bi se bil lahko izgovarjal, da so one krive njegovega propada. In mogoče je ob koncu tudi spoznal, da je najboljša, ako šuštarji ostanejo pri svojih kopitih.

Znano je, kako kapitalistično časopisje napada unijsko organizirane delavce. Krivdo za vse napake, ki so jih v Washingtonu povzročili vsled svoje nevednosti razni birokrati, posebno tisti patrioti, kateri "gara" vse leto za en dolar (ha, ha, ha), so zvrgli na unijske delavce.

Vendar moram sedaj priznati, da so lastniki kapitalističnih časopisov gentlemani. V sledečih dveh noticah povem čemu tako smatram. Tu in tam se primeri, da ko pride odjemalka v mesnico, ji mesar pove, da nima drugega mesa kot prašičje rilce, ušesa, možgane, parklje in repe. Odjemalka zmaje, gre žalostna iz mesnice in se vpraša: "kdo vraga je ustvaril take prešiče."

Dokaz za gentlemanstvo lastnikov časopisov: Do sedaj ni še noben reakcionarni list dolžil, da so tega raketirstva krivi unijski delavci.

John Chamazar.

Amerika z vsemi svojimi ustanovami spada ljudstvu, ki tu živi. Kadarkoli ljudstvu ne ugaja obstoječa vlada ima ustavno pravico, da jo popravi ali izboljša, in revolucionarno pravico, da jo strmoglavi. — Abraham Lincoln.

V NEMCIJI nameravajo zavezniški ustanoviti povsem nov učni sistem, da z njim izbišejo iz mladih glav nacizmo. Gornje je slika iz Aachena, kjer nemške matere vpisujejo pri ameriški okupacijski oblasti svoje otroke za pohajanje in obnovo šole pod novim vodstvom.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

"Borba za narod" je mnogih sort. Dr. Vladimir Maček se je boril za svobodno Hrvaško proti srbski čaršiji, ker je — kot je bilo razvidno iz mnogih dokumentov, ki prihajajo iz tajnih arhivov Beograda, Berlina in Rima, pridno deloval za svoje vrste ciganerije. Cigan, drugače italijanski grof Ciano, ga je obdolžil dostopnosti do kupnin. Kar je verjetno. Kajti stranka, ki ji je načeljeval Vladimir Maček, je bila — ne ona kot taka — ampak on sam in pred njim njegovi predniki, bolj interesirani na "nezavisni Hrvatski" kot pa, da se bi lotil v širšem obzorju graditi federativno Jugoslavijo.

Vladko Maček je pobegnil v Pariz meseca maja to leto. Kdo mu je pomagal, to so seveda državni tajnosti. Kajti nihče ne more v sedanjih svetovnih zmedih "pobegniti", ako ničesar ne pomeni, ali če nima cekinov, ali če se kakšni vladni zaidi, da nima s takim beguncem nič pridobiti.

Arduno Melaragno ima v newyorškem italijanskem časopisu "La Parola" z dne 28. julija članek z naslovom "Trieste: An Italian City". V njemu je še dokaj "stvaren", kajti priznava, da so prebivalci tam okrog sedaj sicer Slovani v večini, ampak da zgodovinsko spada Trst vendarle Italiji, s svojim zaledjem vred, v zameno pa naj dobi Jugoslavija Dalmacijo, in pa Reko, čeprav zgodovinsko ne spada niti. To sklicevanje na zgodovino je velika komedija, ker tisti, ki se opirajo na stare meje rimskega imperija, ali kakega drugega imperija, nikoli ne porajajo, da se svet vrti. Namreč, da se razvija, kajti vrti se, kakor se je takrat. In ne zapopadejo, da se v svojem razvoju ne more pa ne more pomakniti v prošlost. Saj pri "La Paroli" bi lahko razumeli, da je Mussolini hotel obnoviti rimljansko cesarstvo — in kaj je posledica za Italijo?

Nekoč je veljal v evangelijskih pregovorih, da naj damo cesarju kar je njegovega in Bogu, kar je božjega. Obe gesli sta bili zavajalni. Posebno tisto o božjem. Ampak sedaj se narodi iz takih nauk izmotavajo z zahtevo, da dajmo narodu, kar je narodovega. Oziroma, vi, ki ste na vrhu, dajte služiti ljudstvu v korist. To je pravilnejše. Državni departament naše vlade, pust kakor je, ima vendar veliko priložnosti za smeh in kratek čas. Obdolžen je na vsakega toliko časa, da "pomaga komunizmu".

Zed. države so sedaj edina veslela s kapitalistično vlado. Do 26. julija je v protektiranju kapitalističnega reda in monar-

hizma prvačila angleška vlada pod Churchillom. Ameriška vlada ji je v tej politiki veliko pomagala. Ali bo sedaj ona prevzela naloge v celoti? Bržkone ne. Truman je dokaj zvit in se bo morda znašel na svojem mestu o pravem času, razen ako ga agenti reakcije in kapitalizma ne zavedejo s poti. Bo pa na svetu še veliko intrig, bojov in kriz, predno se osredotoči za zares nov red, kateremu pravimo socializem.

V Angliji je demokracija. Ampak angleški imperialisti, ekonomski rojalisti in drugi reakcionarji so jo priznali le svoji deželi, češ, saj toliko časa, da njim ne postane nevarna. Drugim so jo odrekli. Clement Attlee bo moral uporabiti veliko nasvetov Harolda Laskija, če bo hotel, da bo Anglija res postala vodilna tudi v socialni demokraciji, ne samo v imperialističnih spletkah.

Slovenski klerikalci v Zed. državah so se zamažali pridobiti Anglijo na svojo stran. Kajti Harold Laski jim je zaljučil, da se podpiranje reakcije torej s tem tudi klerikalizma, iz Londona ne bo več nadaljevalo. Poparjeni so vsled te spremembe v Angliji tudi klerikalni Slovaki, ki so menda prav tako pobegnili v Rim, kakor n. pr. ljubljanski škof Rožman s svojimi pomočniki, in pa poljski, madžarski in razni drugi cerkveni veljaki, ki so služili fašizmu in bi mu še radi, ako bi imeli priložnost nadaljevati svojo taktiko pod krinko vere.

Italija, ki spada pod angleško sfero vpliva, kar pomeni, da mora plesati kot ji igrajo v Londonu, je sedaj v veliki negotovosti. Kakšna bo napram nji taktika nove angleške vlade? Odgovor je, da bo bržkone še dolgo nespremenjena. Kajti angleški Foreign Office, ki ga je doslej vodil že precej let pod Churchillom Anthony Eden, ima ogromno omrežje uslužbencev, tajnih agentov in drugih takih ljudi, ki jih ni mogoče nadomestiti preko noči. Zato bo baš ta najvažnejši oddelek angleške vlade najdalj ostal "nespremenjen".

Chas. Lindbergh je bil 25. julija povabljen na malo pojedino v Tribune Tower, kjer je, naravno, razlagal, kaj misli o položaju. Col. Robert R. McCormick smatra, da je prišel čas, ko se tega fanta spet lahko spravi v ospredje. Do japonskega napada na Pearl Harbor je bil po zaslugi prvakov America First Lindbergh najbolj oglašen in imel je na shodih proti Rooseveltu in zaveznikom, katerim je hotel Roosevelt pomagati še predno smo bili direktno potegnjeni v vojno, največjo udele-

žbo. In še celo newyorški "New Leader", ki v marsičem soglašal z McCormickom, in njegovo Tribuno, se je takrat zbal, da je prvi letalec iz New Yorka v Pariz "potentna" nevarnost postati to, kar sta takrat bila Mussolini v Italiji in Hitler v Nemčiji. Ko so Japonci s svojim napadom tej situaciji storili konec, je domnevni firer izginil iz javnosti. Ponujal se je Rooseveltu, vladi in vsekrizem. A fant je zvit in se v nekaki privatni "kapaciteti" le urinil nekam na Pacifik. Po Rooseveltovi smrti je začel prihajati jako polagoma spet na površje. Sedaj kot svetovalec v letalskih zadevah, sedaj to ali ono. Ampak kar je bil, ne bo več. Ljudstvo ga bo ohranilo v spominu samo še kot prvega, ki je preletel Atlantik, a tudi taki slovesi polagoma a sigurno zatonjujejo v zgodovino. Vendar pa je Charles vsled svojih močnih, bogataških "sponzorjev" še vedno nevaren, ne Zed. državam, ampak njihovim demokratičnim tradicijam.

Senator Bilbo je dobil v tisku precej publicitete, ker je v kampanji proti rasni enakopravnosti še veliko bolj odkrit kot kongresnik Rankin. Oba sta iz južnih držav, oziroma južnjaka tiste sorte, radi katerih smo imeli civilno vojno. Zanju ni še minula. Bilbo smatra, da če se "manjšine", med katere šteje črne (okrog trinajst milijonov jih je), žide, o katerih pravi, da jih je pet milijonov v tej deželi, in pa temnopolne manjšine, med katere šteje med drugimi Američane italijanskega porekla ne pomirijo, se izpostavlja v nevarnost "likvidacije". Nas je to dvajset milijonov — pravi on — čemu bi se mi morali udati vašim zahtevam? Mi belci se ne bomo podali, je rekel. In ko listi take njegove izjave objavljajo, s spretno prirejenimi naslovi in s hujskajočimi komentarji, zavitim po masko svobode tiska, človek vidi, kako lahko se dogode prerokovanja, da ko smo porazili fašizem v Evropi (ako smo ga), kaj lahko v zameno tukaj dobimo.

V italijanski vladi so zastopane vse takozvane antifašistične stranke. Saj v sedanjih. V prejšnji pod Bonomijem socialisti niso hoteli sodelovati. A krščanski demokrati — nova klerikalna stranka v Italiji, ki trdi, da sestoji iz katoliških protifašistov, pa ima v sedanjih italijanski vladi eno izmed najvažnejših mest — portfelj ministra vnanjih zadev. Zavzema ga Alcide de Gasperi. Kot poroča Leigh White v čikaških Daily News, se je ta klerikalni državnik v vlogi svoje visoke službe oglašil proti komunistični stranki s pretnjo, da vodi Italijo v enake posledice, v kakršne jo je privedel pokojni Mussolini. Takrat, ko je Alcide de Gasperi podal to izjavo, glasovi v Angliji še niso bili preštet.

Socialisti v Italiji zaveznikov niso veseli in tega nič ne skrivajo. A zavezniki, to se pravi, Američani in Angleži odgovarjajo, kje pa ste prej bili, ko ste Mussolinija tolerirali na čelu države? Na te očitke odgovarjajo, da je Mussolini postal to, kar je bil v Italiji s pomočjo vlad Anglije, Francije in Zed. držav, in tudi sovjetska vlada mu ni izpodkopavala tal, pač pa bila med prvimi, ki je z njim sklenila najugodnejšo trgovsko pogodbo in ga priznala. Zato v Italiji ni bilo skozi ves tisti čas nikakega podtalnega gibanja. Kajti socialistični voditelji — med njimi Matteotti, so bili umorjeni, drugi pregnani, nekaj pa jih je pobegnilo. Komunistični vodja Togliatti si je dobil zavetje v Moskvi, kjer je bil ves do strmoglavljenja Mussolinija. Rusija sama se je pač dobro zavedala, da česar se Zed. države, Anglija, Vatikan, Francija itd. boje, je odprava kapitalizma, pa so ji te vlade stopale na prste kjerkoli in kakorkoli so mogle, ne v obrambo demokracije, pač pa s stališča braniti kapitalistični sistem pred rdečo nevarnostjo. Naj je bil človek socialist ali komunist, oba sta pomenila staremu redu enako nevarnost. Zato pa so bile tolikšne razlike v tolmačenjih pojma o demokraciji in so še zme-

PREDSEDNIK TRUMAN je napravil na konferenci v Potsdamu med predstavniki Anglije in Sovjetske unije zelo dober vtis. Mož je preprost, toda ima, kakor pravi naš pregovor, dober vid in zdravo pamet.

rom. Morda bodo v bodoče kaj manjše, ker so v Londonu toriši vrženi iz vlade.

De Gasperi v Italiji se boji, da nastaja zanjo nevarnost, da dobi tako popularno vlado, kakršna je Titova v Jugoslaviji. Pa je v intervjujih z ameriški časnikarji brez ovinkov priznal, da je on za stari red in da so mu ljubši režimi, kakršne imajo n. pr. Portugalska, ali kot ga je imela pod Dollfusom Avstrija, nego tak, kakršen se snuje pod pritiskom vzrujene mase v Italiji. Čemu so taki demokraciji, kot je demokrat Alcide de Gasperi, sploh v vladi? Zato, ker mi, namreč v Washingtonu in v Londonu hočemo, da so v novih režimih zastopane vse protifašistične stranke. In če rečeš, da je nova krščanska koalicijska protifašistična, pa zahtevamo od levčarskih strank, da bomo njihovo vlado priznali le, ako bo res reprezentativna. In tak pridejo v njo stari elementi pod znamko novih demokratičnih imen in označb.

Japonska je dobila ultimatum, ki so ji ga naslovile minuli teden Zed. države, Anglija in Kitajska. Pogoji v njemu so veliko boljši kot pa so bili za Nemčijo, a Hirohito s svojimi ministri jih je odklonil že naslednji dan — namreč 27. julija. S tem je storil zase usodno napako, ali pa se morda nada nadaljnjih popustitev. Morda tudi on upa, kakor je upal Hitler, da nastane borba med veliko trojico predno bo premagan, pa bo potem mešal v kalnem. To se ne bo dogodilo, vzlic velikim nesoglasjam v nji.

S padcem Churchilla je ostal Stalin edini izmed začetnih članov velike trojice. Churchill je ven vsled poraza, ki ga je doživela njegova stranka, Roosevelt je umrl, a Stalin še kadi svojo pipo — ne le kot maršal Sovjetske unije, ne samo kot njen premier, ampak je bil nedavno povišan še na najvišji klin — dobil je titel generalisima Sovjetske unije. So to od leta 1917 dalje čudne reči. Lenin ni verjel v titelne in jih je na debelo likvidiral. V umirjenosti Sovjetski uniji pa je bilo že nič koliko šarž obnovljenih — češ, masa je masa, in ako hočeš, da te spoštuje in ti sledi, se ji moraš predstaviti, da si nekaj višjega kakor ona.

Zidovsko vprašanje je v Evropi še vedno problem. V ruski okupacijski zoni ga skušajo oblasti rešiti slično kot so ga v letih boljševiške revolucije. A drugod pa je križ, ker jim posestev okupacijske oblasti (ameriške, angleške in francoske) ne morejo dati kratkoma nazaj, ker tistih podvzetij v stari obliki sploh več ni, in pa ker se sedanji lastniki smatrajo za legalne posestnike. Hitler je padel, a Zidje so vzile temu spo-

znali, da bodo morali svoje gospodarsko in kulturno življenje v Evropi začeti zopet od kraja, takorekoč popolnoma znova.

Obnavljajo, ki so se pričele proti vojnim zločincem, dokazujejo, da so krivci sedanjega mizernega položaja po svetu ne samo obtoženci, ampak prav tako tudi tožitelji. In to ne samo v visokih krogih, ampak tudi tisti, ki svoj sodni proces izvršijo kratkoma na ulici, kot so to storili z Mussolinijem in z mnogimi drugimi fašisti v Italiji.

PROSLAVA OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE

Milwaukee, Wis. — S temi skromnimi vrsticami vabim vse tukajšnje čitatelje našega ljubljene nam Proletarca na piknik, ki ga priredi lokalni odbor ameriških Jugoslovancev v nedeljo 5. avgusta v Arcadia parku na Greenfield Ave., tri milje zapadno od State Fair parka.

Na omenjeni dan nameravamo proslaviti osvoboditev Jugoslavije in zato smo preskrbeli poleg naših domačih še dva zunanja govornika. Naš starosta Slovencev, sodrug Etbin Kristan, bo govornik, poleg njega nas bo pa obiskal še pred par tedni prišedši iz domovine dr. Sergej Makiedo, bivši polkovnik Jugoslovanske Osvobodilne fronte in sedaj svetnik pri jugoslovanski ambasadi v Washingtonu. On nam bo povedal marsikaj, kar še ne vemo in tudi marsikaj kar naši nasprotniki in neprijatelji nove Jugoslavije ne slišijo nič kaj radi.

Ze samo ta dva govornika sta dovolj važna in zanimiva, da bi bilo vsakemu zavednemu Slovenceu žal če jih ne bi slišal. Poleg teh pa bo še mnogo druge zabave, kar pač spada na vsak jugoslovanski piknik, kakor pečena jagnjetina, prešički in druge telesne dobrote, kar si bo pač vsak pozelel. Za ples nam bo pa preskrbel poskočnice Louis B. Bashell-ov orkester.

Za slučaj, da nam bi vreme nagajalo, smo pa najeli State Fair Park Grand Stand, kjer bomo obdrževali shod ob približno pol treh popoldne.

Publicistični odbor.

Kapitalizem, militarizem, birokracija, monarhija in cerkev praznijo državne blaginje, ki jih polnijo bedne mase naroda z odtiranjem od svojih ust.

— D. Tucović.

NOVA MLADINSKA GIBANJA V NEMČIJI

Sovjetska oblast je v novem delu Nemčije dovolila obnovitev mladinskega gibanja social-demokratske in komunistične stranke.

Stremljenja Sovjetske unije na Daljnem vzhodu mnogokje nalašč napačno razlagana

V Zed. državah jih je mnogo, ki od naše vlade zahtevajo, da naj se z Japonsko čimprej pobotajo, češ, ako jo porazimo popolnoma, bo to bolj Stalinova kakor pa naša zmaga in le on bo imel resnične koristi od nje, mi pa le stroške v krvi in materijalno.

Te vrste propagando širijo tisti krogi, ki so veliko bolj navdušeni za boj proti Rusiji kot pa so še kdaj bili proti fašistični Italiji, Hitlerjevi Nemčiji in japonskemu imperializmu. Le Rusija se jim zdi nevarna.

Ko je bilo vojne v Evropi konec, se je obrnila pozornost svetovne javnosti na Moskvo, vprašujoč se, kaj bo storila v vojni v Aziji, kjer je življensko zainteresirana. Donald Bell, ki je poročevalec časniške agencije ONA, je napisal o tem sledeči članek:

Center diplomatskih viharjev se počasi obrača v smeri proti Pacifiku. Govorice nastajajo o velikanskih ruskih zahtevah v Aziji — nekateri celo trde, da utegne maršal Stalin zahtevati vso Vnanjo in Notranjo Mongolijo, Sinkiang, Mandžurijo in Korejo. Celo Formozo je bila že imenovana v zvezi z imperialističnimi ruski cilji.

Radi tega se je o Kitajski govorilo že kot o nekaki drugi Poljski. Drugi pa so zopet trdili, da je vojna med Zed. državami in Britanijo na eni strani, ter Sovjetsko Rusijo na drugi strani popolnoma neizogibna čim bo Japonska poražena.

Kaj je resnice na tem? Trenotno prisostvujemo poskusu in prizadevanju, da se nadomesti v miselnosti svetovne javnosti hudiča Hitlerja z nekakšnim javnim sovražnikom št. 2 — Josipom Stalinom. Dvoje zahtev je v zadnjih tednih za gonjo nezaupanja proti Rusiji najbolj služilo. Prva je bila konferenca v San Franciscu, druga pa poljski problem.

V splošnem je zdaj mnenje, da nespornosti v San Franciscu niso bili tako globoki kot se je takrat trdilo. Carter je podpisan in vsi državniki so slavili ta dogodek za velik uspeh. Poljsko vprašanje pa je bilo rešeno prav tesno po smernicah, ki so bile začrtane v Jalti. S tem še ni rečeno, da so vsa vprašanja v Evropi rešena. Se je mnogo zadev, ki utegnejo povzročiti spore. Mnogo je neresenih vprašanj v Nemčiji in Avstriji, usoda Trsta še ni odločena in razprave glede Dardanel so se šele začele. Toda dejstvo je, da imajo skoro vsi diplomati danes zavest, da je Evropa mogoče umiriti in da Rusija nima namena boljšeizvirati ta stari kontinent.

Vsled tega so se začele oči javnosti obračati proti Pacifiku. V Aziji še ni nič urejenega, noben problem tam še ni rešen. Pri tem pa ne more biti nobene dvoma, da imajo Amerika, Velika Britanija in Sovjetska Rusija ogromne interese v teh neizmernih azijskih pokrajinah, ki so povrh tega še izredno gosto obljudene. Iz različnih vzrokov je danes lahko pre-

rokovati, da bo zanimanje za zadeve Daljnega vzhoda v kratkem ogromno naraslo.

Prvič, propaganda, ki je nastala za mir na podlagi pobotanja z Japonsko, je povzročila, da se je začelo razpravljanje o vojnih ciljih na Daljnem vzhodu. Drugič, nadaljevanje lendleasnih dobav Rusiji na Daljnem vzhodu je vzbudilo v nekaterih krogih nova upanja in v drugih novo bojazen, da bi utegnili Rusija poseči v vojno proti Japonski. Tretjič, govoriče trde, da je bilo vprašanje ruske udeležbe v vojni proti Japonski v razpravi v Potsdamu zelo v ospredju. Četrto, misija T. V. Soonga v Moskvi, ki je bil tam na posvetovanjih s Stalinom v imenu kitajske vlade.

Oni, ki zagovarjajo mir pobotanja z Japonsko, navajajo v svojo prilogo, da bi bilo na ta način rešenih mnogo ameriških življenj, na drugi strani pa da bi ne bilo umestno Japonsko preveč oslabil, češ, da bo potrebna k ustavljanju ruskega prodiranja v smeri proti Pacifiku.

Tu je treba predvsem omeniti, da ni nikjer zapisano, da se mora Japonska na vsak način obrniti proti Rusiji. Cisto mogoče je tudi, da bi šla z njo proti nam. Ako bi Rusijo anglosaške sile v Aziji le preveč ogrožale, bi se najbrže prav rada zvezala s svojimi sosedi na Daljnem vzhodu — in v tem slučaju bi mi izgubili sploh vse sadove zmage na Pacifiku.

Naša uradna politiko ne more biti in ni tako nevarna, da bi vodila v take posledice. Rusi hočejo zase varnost — in so prepričani, da je njihova varnost ogrožena, ako se na njihovih mejah nahajajo sovražne države. Kitajske pa ni mogoče primerjati s Poljsko. Kitajska je ogromna država, ki ima svojo priznano vlado na svojih domaćih tleh, katerih ne bodo šele osvobodile ruske armade, kakor so Poljsko. Toda Kina mora najti rešitev za svoje notranje probleme. Morda bo po omenjeni Soongovi misliji v Moskvi mogoče najti rešitev za spor med Cungkingom in onimi predeli Kine, katere dominirajo komunisti. V tem slučaju bodo izginili tudi spori glede teritorialne ureditve na severu in na zapadu Kitajske. Sovjetski Rusiji bo zadostovalo, da dobi nazaj kar je izgubila leta 1905, pred vsem pristanišče Dairen (Port Arthur).

Poletje sezona utopljenecv

Iz statistike je razvidno, da utone največ ljudi julija in avgusta, in da je ena petina izmed njih v starosti od 5 do 14 let. Zadnja statistika, ki jo vodi U. S. Census Bureau, je iz leta 1943. Podatki iz naslednjih let še niso zbrani. L. 1943 je bilo utopljenih po nesreči 6,095 ljudi, izmed teh največ julija in avgusta, ko je kopalna sezona na višku.

Znasot je pot, na kateri išče mo relativno resnico s pomočjo objektivnih zakonov.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE... CHICAGO, 23, ILLINOIS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Slovinci v ujetništvu v Ameriki

To kolono čitajo tudi Slovenci-ujetniki, ki so bili prisiljeni služiti Nemcem in Italijanom. Tu in tam prejmemo od katerega teh zahvalno pismo za naše prizadevanje v prid teh rojakov, ki jih je nemila usoda napravila za orodje nacizma in fašizma. Komaj čakajo trenutka, da bodo poslani domov ter se zopet sestanejo s svojimi dragimi.

Za primorske ujetnike, ki prihajajo iz ozemlja, ki je sedaj pod zavezniško okupacijo, je položaj zelo neugoden in celo opasen, zlasti za one, ki so javno denuncirali Italijane-fašiste in izrazili svoje sočutje s partizani in protifašističnim gibanjem. Navdaja jih strah, da jih bodo ameriške vojaške oblasti izročile italijanskim oblastem, ki so deloma še vedno pod upravo bivših fašistov, ter da se bodo slednji maščevali nad njimi. Z ozirom na dejstvo, da je anglo-ameriška vojaška oblast v tem ozemlju razpustila ljudska sodišča in upostavila stara italijanska, ki jih je zgradil fašizem ob višku svoje moči, je ta bojazen res upravičena.

Slovenski ameriški narodni svet, ki zastopa in govori v imenu Amerikancev slovenskega pokolenja, zahteva od naših oblasti, da bodo vsi ti fantje ob svojem povratku v domovino zaščiteni in obvarovani pred vsako nevarnostjo od strani o njih, ki so nedavno nazaj pobili naše rojake v Sloveniji in se borili z Mussolinijem in Hitlerjem proti naši Ameriki in njenim zaveznikom. Prepričani smo, da bo Amerika tudi v tem oziru storila svojo zavezniško dolžnost in stala ob strani o njih, ki verujejo v principe atlantskega čarterja.

Obveščeni smo, da se bodo ujetniki že prihodnji mesec pričeli vračati domov. Do konca tega leta bodo najbrž že vsi doma. Obenem pa iščejo naše vojaške oblasti od naših slovenskih fantov razne informacije in to jasno priča, da naši apeli in zahteve v Washingtonu niso našli ušesa.

Na primer, hočejo vedeti, kako so italijanske oblasti postopale z njimi, če so jih zares zatirali; če so jim res prepovedali pod kaznijo rabiti matirni jezik; kako so postopali z njimi in armadi. Najvažnejše vprašanje pa je: Pod katero državo želite spadati, ko se povrne mlir?

Nobenega dvoma nimamo, kako so naši fantje odgovarjali na ta vprašanja. In vsi ti odgovori bodo tvorili dober argument v prid Jugoslavije, ne samo sedaj, temveč tudi na mirovni konferenci.

Zadeva štajerskih, koroških

in gorenjskih fantov, ki se nahajajo med nemškimi ujetniki, pa je dosti bolj razveseljiva. Amerika je pripravljena vse te fante ločiti od Nemcev in jih vrniti v Jugoslavijo, čim bodo jugoslovanske oblasti pripravljene ujetnike prevzeti. Te priprave so menda že v teku.

V obeh teh slučajih je SANS skušal po svoji moči posredovati v korist naših rojakov. V veselo zavest nam je, da podvzeti koraki niso bili zaman.

Vznemirjenje na Primorskem

Po razpustu ljudskih sodišč in upostavitvi zakonov, ki so bili v veljavi pred kapitulacijo Italije 8. septembra 1943, je postalo v zavezniški okupacijski zoni zapadno od "plave črte" silno vznemirjenje med prebivalstvom. Čemu so anglo-ameriške vojaške oblasti storile ta korak, ni bilo nobenkrat pravilno pojasnjeno. Sigurno pa ta poteza ni ojačila prijateljstva med antifašističnimi elementi in zavezniškimi oblastmi. Ljudska sodišča je zgradila Osvobodilna fronta za slovensko primorje, v kateri so bili zastopani ne samo Slovenci, temveč tudi antifašistični Italijani. Narod je imel priliko izraziti svojo željo potom svobodnih tajnih volitev in izvoliti v odbore in v sodniške urade take ljudi, katerim je zaupal, in kateri so verovali v ljudsko pravico.

Zavezniška intervencija je bila velika napaka, kajti zasejala je nemir, za katerega so odlegli naši rojake v Sloveniji in se borili z Mussolinijem in Hitlerjem proti naši Ameriki in njenim zaveznikom. Prepričani smo, da bo Amerika tudi v tem oziru storila svojo zavezniško dolžnost in stala ob strani o njih, ki verujejo v principe atlantskega čarterja.

Obveščeni smo, da se bodo ujetniki že prihodnji mesec pričeli vračati domov. Do konca tega leta bodo najbrž že vsi doma. Obenem pa iščejo naše vojaške oblasti od naših slovenskih fantov razne informacije in to jasno priča, da naši apeli in zahteve v Washingtonu niso našli ušesa.

Na primer, hočejo vedeti, kako so italijanske oblasti postopale z njimi, če so jih zares zatirali; če so jim res prepovedali pod kaznijo rabiti matirni jezik; kako so postopali z njimi in armadi. Najvažnejše vprašanje pa je: Pod katero državo želite spadati, ko se povrne mlir?

Nobenega dvoma nimamo, kako so naši fantje odgovarjali na ta vprašanja. In vsi ti odgovori bodo tvorili dober argument v prid Jugoslavije, ne samo sedaj, temveč tudi na mirovni konferenci.

Zadeva štajerskih, koroških

MNOGO JE ŽE GROBOV PO SVETU, v katerih leže naši vojaki. Eden teh je na gornji sliki. Ob njemu je Lt. gen. Robert C. Richardson, ki polaga na grob venec ubitega ameriškega generala Bucknerja na Okinawi.

pada in grozi od mnogih strani. Prebivalstvo Trsta smatra podvzete korake proti svojim najboljšim sinovom za veliko razžalitev in bo vsled tega primorano reagirati.

Obenem je ta delegacija poslala sledeče pismo Osvobodilnemu svetu Trsta:

"V imenu prebivalstva Trsta prosimo, da upoštevate priložne izjave, katere so bile izročene anglo-ameriški vojaški administraciji zadnji petek in soboto (13. in 14. julija). Obenem bi vas vprašali, da podvzamete vse potrebne korake, da te probleme razrešijo kompetentne zavezniške oblasti čimprej mogoče.

Obvestiti vas moramo, da vlada vznemirjenost med delavci ter da so vse demokratične množice zelo nezadovoljne radi dvoumnega stališča vojaških oblasti napram demokratičnim ustanovam. Tržaške množice so jezne, ker so zapostavljene njihove pravice. Osvobodilni svet, ki zastopa veliko večino prebivalstva Trsta, ima dolžnost posredovati pri anglo-ameriških vojaških oblasteh, da pospešijo rešitev teh problemov. Vse to je potrebno, da se zavaruje mir v našem mestu, in to zahtevajo vse demokratične in svobodoljubne množice, da se zavaruje obnove našega razrušenega gospodarstva.

"Osvobodilni svet mesta Trsta je sprejel pismo od delegacije antifašističnih demokratičnih organizacij. Delegacija prosa, da naš svet podpira njegovo zahtevo, zlasti se ker je vaš uradnik izjavil, da je Osvobodilni svet edina kompetentna oblast glede te zadeve. Prilagamo prepis pisma od delegacije in prosimo za razgovor. Da bo mogoče objektivno poročati o gospodarski situaciji, je Osvobodilni svet povabil na ta razgovor tudi zastopnike obrtnih združenj."

V belgrajski "Politiki" z dne 18. julija je federalni minister za vzgojo Vladislav Ribnikar napisal uvodnik "Pogoj za mir na Balkanu". Med drugim pravi:

"...postopanje velikih zapadnih sil v osvobodilni Evropi je diametrično v nasprotju s političnimi, ki so jih delale med vojno in katere še vedno ponavljajo v uradnih izjavah in v tisku — o svobodi, demokraciji, ljudski pravici do samoodločbe, uničenju ostankov fašizma, kaznovanju vojniških zločincev itd. Na eni strani so pomembne besede, na drugi pa dejanja, ki povzročajo čedalje večje nezaupanje v obsežna narodna vprašanja."

Kaj drugega pa naj bi zavezniško stališče glede Grčije povzročilo, če ne nezaupanje — kjer so s pomočjo tankov in letal zopet prišli na krmilo isti fašistični elementi, ki so pomagali okupatorju? Kaj drugega kot nezaupanje naj bi pričakovali zavezniški od nas — po njihovem postopanju v Trstu, Gorici in na Koroškem, ali po njihovem nerazumljivem stališču, ki so ga zavzeli v zadevi vojniških zločincev, ali po grožnji proti miru v Grčiji?

Toda jugoslovanske narode ne skrbi provokacija grških fašistov kot ne skrbi o bodočnosti Trsta, Gorice in Koroške, kajti poznajo trdnost in moč odpora našega naroda in ker vedo, da je pravica na naši strani. Niti jih ne straši dejstvo, da je raznim izdajalcem v inozemstvu dovoljeno voditi propagando. Skušali nam bodo delati težkoče, toda ničesar ne more iztrgati od nas doprinos naših zmag in nihče nas ne more vznemirjati z izzivanjem naših prijateljskih stikov z našimi sosednjimi demokratičnimi deželami...

Ti reaktorji se naj poučijo enkrat za vselej, da na Balkanu in v Evropi ni nobenih vplivnih sfer. Tu so samo svobodne in nesvobodne dežele, demokratične države z ljudskimi vladami in države, kjer so reakcionarni krogi.

Na podlagi tega more biti mir na Balkanu zavarovan le tedaj, če se pusti balkanske narode pri miru ter če se velesile prenehajo igrati z usodo balkanskih narodov ter če ne bo nadaljnjih agresij."

Shod v Barbertonu v nedeljo 5. avgusta na Novakovih prostorih na Shermanovi cesti.

Arabski pregovor pravi: Psi lajajo; toda karavana gre naprej.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

Dr. V. Maček napoveduje boj novi Jugoslaviji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

bržkone ostal na Francoskem. Za svoje intrige ne bo dobil v Angliji nobene podpore, ako bo delavska stranka res prekinila s Churchillovo-Edenovo vnanjo politiko tako, kakor je obljubila.

Zarote, ki se ne bodo posrečile Poleg Mačka v Parizu se je oglasil v "imenu hrvatske seljačke lige" in v imenu "enega milijona Hrvatov v Ameriki" z dolgo izjavo neki Nik Sarich, ki sedaj živi menda nekeje v Chicagu. Propagandno podporo mu je dala "Chicago Tribune" z naslovom "Million Croats in U. S. Declare War Upon Reds". In naravno, Chicago Tribune ni edini list, ki pomaga v "napovedani vojni" novi Jugoslaviji. Tudi newyorški New Leader, ki ga nekateri naši rojaki še obožujejo, je v službi reakcije, kakoršni prednjači Col. McCormick, Lindbergh itd., kajpada vse iz sovražstva do Sovjetske unije in iz "ljubezni" do demokratične.

Sprememba v Angliji je sprememba tudi za naš državni oddelek

Kot se je ukanil dr. Maček, ki je upal, da mu bo angleška vlada dovolila priti iz pobeza v Pariz v London, da si tam ustanovi nekako hrvaško zamejno vlado, tako so se prevarili tudi Srbi, pa razni slovenski Gabrovski in drugi reakcionarji. Zanašali so se na Churchilla, češ, on bo že tako uredil, da se Zed. države skupno z Anglijo zapletejo v vojno proti USSR.

Volilci v Angliji so odločili proti njim.

Vojne z Rusijo ne bo. Bila bi blaznost, in poguba za vse, ako se bi po vsem tem prestanem trpljenju narodov v Evropi zapletli v vojno.

Torej bodo razni Mački, Krištofi (voditelji SNS) in pa slovenski Gabrovski morali uvideti, da jim v sedanjih okoliščinah tudi naš državni departament ne bo pomagal. Kajti Churchill in Eden sedaj nista več angleška vlada, ampak le navadna poslanca v angleškem parlamentu.

Komunisti spet politična stranka

(Nadaljevanje s 1. strani.)

letošnji konvenciji 27.-29. julija v New Yorku, ki se je udeležilo okrog 90 delegatov, soglasno zavrgla in proglasila vse njegove lanske teze za sodelovanje s kapitalizmom za zmotne in delavstvu škodljive. Čudno je le, čemu delegati, ki so bili večinoma isti kakor lani, tudi sebe niso obsodili za zmotne.

Po novem bodo ameriški komunisti spet politična stranka namesto le nekako postransko politično izobraževalno društvo. Uveljavil se je v nji spet William Z. Foster, ki je bil njen glavni voditelj, dokler ga ni Browder potisnil ob stran. Poslovala bo prilično kot je bila nekoč organizirana socialistična stranka. Imela bo klube in v nje bo sprejel vsak, ki se bo obvezal delovati za njen program. Nasilne revolucije več ne propagira, temveč le demokratični proces. V začetku je imela toliko revolucionarnih proglašev, da ji je to škodilo, največ pa seveda onim, ki jih je začela vsled te nedolžne revolucionarnosti na papirju preganjati oblast vseh vrst, od šerifa, pa do justičnega departamenta. Stranka ima sedaj veliko priložnost, da se uveljavi, ker ji socialistična stranka pod sedanjim vodstvom ne more biti resna tekmovalka.

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

CALIFORNIA.
Fontana: John Pečnik.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.

COLORADO.
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Ludvig Yoxey.
Walsenburg in okolica: Edward Tomšič.

ILLINOIS.
Chicago in okolica: Frank Bizjak, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Peter Verhovnik, Frank Zaitz in Frank S. Tauchar.
La Salle in okolica: Anton Udovih in Leo Zevnik.
Springfield: Joseph Ovca in John Goršek.
Virden: Fr. Hlrsich.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.

INDIANA.
Indianapolis: Mary Strož.

KANSAS.
Arma: Anton Shular.
Arcadia: John Shular.
West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.
Detroit-Dearbore: John Zornik, Leo Junko Sr., Joseph Klarich in John Plachtar.

MINNESOTA.
Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobl.
Ely: John Teran in Jacob Knnstely.

MISSOURI.
St. Louis: John Spiller.

MONTANA.
Butte: Anton Zügel.
East Helena: Joseph Mihelich.
Red Lodge: K. Eranožnik.

NEW JERSEY.
Elizabeth: Amalia Oblak.
Gallup: Mary in Jennie Marinšek.

NEW YORK.
Gowanda: James Dekleva.
OHIO.
Akron-Barberton: Mike Kopach.

Anglija stopa v novo poglavje svoje zgodovine

(Nadaljevanje s 1. strani.)

larnost. A volilci v Angliji pa so izrazili svoje. Dali so mandat delavski stranki, ki ima v novi zbornici večino dva proti enemu. In to prvič v zgodovini. Prvič se je dogodilo, da je v kaki državi, ki je svetovna velesila, zmaga stranka, ki je v kampanji odkrito propagirala socializem. Churchill je v kampanji svaril pred tako "nevarnostjo", a ljudstvo je vedelo, da je on le pristaš starega reda.

Torijska stranka je dobila brco in delavska stranka, ki se čestokrat samo sebe naziva za socialistično, ima sedaj priložnost usmeriti svet v socialistične toke brez krvavih posledic. Predvsem mora spremeniti angleško vnanjo politiko, kar pa bo vzel časa. Laski je dejal, da imajo španski republikanci sedaj prvič priložnost, da dobe zadostneje. Kajti pod Churchillom je angleški foreign office podpiral Franca in njegov fašistični red, kot je podpiral rojaliste v Grčiji in jim pripomogel nazaj na vlado. In kot je pomagal reakciji v Italiji in začel boj proti Titu v Jugoslaviji s primerjanjem, da je sličen Mussolinijem in Hitlerju. To se bo odsej spremenilo. Kako hitro, in v kolikšni meri, to je seveda odvisno od tega, v kolikem času se bo mogla Anglija izmotati iz zamreženja torijske vnanje politike, in v koliko jo bo pri tem oviral amer. state department, ki je sedaj edini na svetu, ki je še odločno za ohranitev kapitalizma po svetu.

Razlika v vodstvu vnanje politike

Novi angleški minister za vnanje zadeve je Ernest Bevin, ki je človek brez kake visokoločke izobrazbe, toda izbore/govornik, mislec in poznavalec razmer svetovnega položaja. Je delavec od mladega in unijski voditelj. Samouk. Doslej so angleškemu foreign office načeljevali zgolj aristokrati, visoko izšolani ljudje, toriji, ki so mi-

slili samo na ohranitev imperia-

lizma, in pa kako varovati bankrotirane trone.

V Zed. državah ne more postati kak unijski voditelj niti tajnik labor departmenta v zvezni vladi, dočim je tam dobil sedaj najvažnejše mesto ministra vnanjih zadev omenjeni Ernest Bevin, ki bo delal ameriškemu državnemu oddelku precej preglativ, in kajpada v prvi vrsti pa bo njegova naloga, da izmota Anglijo iz kapitalističnega omrežja. Posebno bo Bevin to v stanju doseči, bo moral izvršiti ogromno "čistko" v poslaništvih Anglije širom sveta, iztrebiti reakcionarne agente angleške vnanje politike z delavskimi zastopniki in ob enem nekega dne javno izjaviti, kaj pravzaprav bo angleška vnanja politika v bodoče.

In kaj bo, to so angleški delavski voditelji povedali že v volilni kampanji in zopet po 26. juliju, ko so sešeti glasovi oznanili, da je zmaga njihova in bodočnost Anglije in občestva Velike Britanije njim izročena.

Zmaga v Angliji je približala svet socializmu in le socializem lahko obvaruje svet pred katastrofami, kakršne so gospodarske krize in vojne.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustav Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov s poštno vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

Naročite knjigo "My Native Land"

ki jo je spisal
LOUIS ADAMIC

iz Proletarčeve knjigarnе.
Stane \$3.50, kakor v drugih knjigarnah.

PRISTOJAJTE K
SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja Vodi jo George Marchan. WGES, 1360 kilocycles.

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172-7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNI CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

DRŽITE CENE ŽIVILOM NIZKO

Grocerije in odjemalci morajo sodelovati v boju proti višanju cen. Oboji so skupno odgovorni za uveljavljanje določenih (ceiling) cen. Poučite se o njih iz uradnega seznama odobrenih cen, predno kaj kupite.

OFFICE OF WAR INFORMATION

ENGLISH RECONVERSION

England may be jumping U. S. industry and labor to the punch in "beating bombers into bungalows."

U. S. unions have discussed and argued in favor of converting huge aircraft plants, that would otherwise go to cobwebs, into the production of prefabricated homes. While the U. S. situation remains in the exploratory stage the British have gone ahead and announced that their aircraft industry will turn out 50,000 prefabricated aluminum houses in 1945 alone.

Already scheduled is a 5,000-unit monthly production. American union representatives are particularly irked at American industry's failure to devise a plan to reconvert to housing because they have figured that many U. S. aircraft plants could satisfy the desperate need of many European nations for prefabricated housing. Now, they contend, the British manufacturers will have the jump in the new market.

Union leaders in the construction and aircraft industries are especially bitter because England itself has been in such need of prefabricated homes that the U. S. has knocked down temporary houses erected for war workers in boom towns and shipped them to England—LPA.

THE MEDICS, TOO, WANT A FENCE

A few years ago the stuffed-shirt hierarchy running the state (Wis.) medical society had an apoplectic seizure everytime someone mentioned group health or dared to suggest that perhaps the pay-as-you-go method of financing medical care was inadequate to the health needs of the people.

The high priests of organized medicine seem to have changed their minds before the growing demands for modern sensible means of financing medical care. In fact they like the idea of prepaid medical plans so well that they were importuning the recent legislature to give them a monopoly on the plans.

Under the bill sponsored by the medical society the only medical plans which would have been available to consumers would have been those established by the society itself or by the county medical societies with the approval of the state organization. This was obviously a scheme to fence out cooperatives, labor unions, and other groups which have pioneered in group health. In other words organized medicine attempts to establish a monopoly in the administration of the purely business features of group medicine.

Cooperatives opposing the bill sought to amend it to give doctors the right to participate in pre-paid medical plans established by groups other than the state medical society. They also sought to write into the bill language specifically stating that the bill did not preclude the formation of medical plans by other groups.

Altho the legislature did not adopt the amendment proposed by the cooperatives it did tack on an amendment allowing doctors to participate in other organizations. This amendment was passed after several assemblymen voiced their suspicion of the bill and recalled that the medical society in the past has refused permission to physicians to participate in group health plans and had caused hospitals to discriminate against doctors who did.

There is a very encouraging aspect to the fight in the legislature. It indicates that even the reactionary medical politicians, having found that they can't hold back the future by dragging their feet, have decided to climb on the wagon and, if possible, do the driving themselves.—Capital Times, Madison.

Bilbo, Our Shame

If the country needed an object lesson in the need for a Fair Employment Practice Committee, there he stands—Senator Theodore "The Man" Bilbo of Mississippi.

Senator Bilbo breathes bigotry, prejudice, narrow-mindedness and malice at every pore. He traduces a woman critic as a "Dago," and calls it "an old Southern custom." He rants against Negroes, "Communists" and Jews, and talks of "liquidating" them for daring to advocate the FEPC.

So long as a man like Bilbo can so abuse the prestige of the United States Senate, not only the Senate but the country stands ashamed. The shame can best be expiated by writing into the law the standards of fairness and decency which the great majority of our citizens accept.—The Chicago Sun.

A "WAGE RISE" CAN ALSO BECOME A WAGE STEAL, AS PROVED BY EVENTS

By RAYMOND HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

American unionists are telling the right story when they assert that wage increases are necessary to avert a post-war depression even more disastrous than the one which started in October, 1929. They are right because when the government stops being the customer for the products of American industry, then it will be necessary for the people themselves to do the buying. They are right because in this war, as in the last one, the productive ability of industry has been stepped up by improved machinery and more efficient methods, so that a drop in consuming ability will quickly result in the loss of millions of jobs. They are right because, as the war tapers off and finally comes to an end, ten or more millions of men and women in uniform who, today, are doing a lot of consuming and no producing at all, will need to become producers. They are right because large surpluses in the possession of the owners of industry will result in intense international competition and a vicious drive toward imperialism that will head the world directly toward World War III.

However, because labor's campaign to keep wages at least in step with production is so important as to be, in the end, a life or death matter, it is vitally necessary that workers get a clear understanding of the fact that wages are not measured merely by the number of dollars they receive on pay day.

It is possible for a money rise quickly to become an actual cut in wages, so that the working class

as a whole have less buying power with more money. It is also possible for wage rises to be favored by the biggest business interests (if prices can be increased as much or more) as a means of robbing the workers of the dollars they saved during this war when they bought and kept war bonds.

The above possibility is emphasized by black type because that is precisely the effect that wage increases will have if they are accompanied by corresponding increases in prices.

The average worker is not a student of economics. But the average worker ought to understand how a "wage rise" can actually become a wage steal by pondering recent events in the coal industry.

The miners got a rise—and who can say that they did not deserve it? But immediately, and with government approval, the price of coal to the consumer was boosted \$1 per ton. As a result of this double transaction, although the miners made a gain, the owners also gained and the average worker pays the bill. The result is not an increase in mass buying power, but a decrease. The result is that, instead of heading off unemployment, the time when surpluses will destroy jobs is brought that much closer.

Hitler was interviewing his troops and stopped to talk to one private.

"How are things with you?"

"Oh, I can't complain, sir."

"I'll say you can't."

BUILDING ON SAND

With permission of Chicago Daily News Courtesy Appreciate America, Inc.

POOR EXAMPLE OF AMERICAN JUSTICE

Bethlehem Gives a Fortune to Crooked Lawyer, He Fixes Judge, Corporation Gets the Loot, but Escapes Punishment

Evidence uncovered by a House committee which is looking into the conduct of Federal Judge Johnson of the Middle District of Pennsylvania is extremely disturbing. A beer salesman sells decisions to equally crooked corporation lawyers, and the judge delivers according to contract! To what extent are these practices common in other courts?

Our Federal judges serve for life. They are clothed with extraordinary powers, but no one acting for the people presumes to ask how those powers are exercised!

Judge Johnson is disgraced. Some of his associates are on the way to the penitentiary, but the biggest culprit goes scot free.

The Bethlehem Steel Company wished to absorb the Williamsport Wire Rope Company which, through mismanagement or for some other reason, was in receivership in Judge Johnson's court.

Those who had put their money into the Williamsport concern demanded something like a decent price for their property. Bethlehem knew a better way to handle the deal. It gave \$240,000 to its lawyer. He contacted Judge Johnson's "bag man," and Judge Johnson did the rest. The Williamsport company was handed over to Bethlehem for a small percentage of its real value.

Apparently nothing is being done to prosecute Bethlehem or any of its officials. The latter say they didn't know what their attorney did with the \$240,000. They paid out other large sums to grafters who had the entree to Johnson's court. In those cases, too, Bethlehem pleads complete ignorance of what it was all about.

Does anyone in his right senses believe that kind of a "cock-and-bull" story? The individual or corporation that bribes a public official and "fixes" his satellites is the chief offender against the public welfare. Will Congress and the Department of Justice be content to punish the small fry and permit the corrupt whale to swim away, gorged with the loot of a sordid deal?—Labor, Washington, D. C.

Danger Signals

Reappearance of red-baiting on a national scale is an alarming development.

The latest talk of "red plots" in Hollywood and the armed forces, both voiced by congressional sources, are straws in the wind of a plan to launch a nationwide witch-hunt.

Such a move would logically develop into a union-smashing drive as it did after the last war, and as it always developed wherever used, both here and in Germany.

America learned an important lesson in this war; working together we can overcome our enemies and our greatest obstacles, both at home and abroad.

Let us not forget the great battles still lie ahead demanding the utmost unity—Japanese fascism in the Pacific, jobs and security at home.—Daily World.

WOMEN FACE TEST IN HOUSE

The nine women members of the House will have a tough time making up their minds on the proposed "equal rights for women" amendment to the Constitution. Although the idea is not a new one, having been introduced almost every year since 1923, it now comes up when there are more women in the House than there have ever been. And this time, too, it has received the approval of the House judiciary committee, something that was never done before.

Opponents point out that there is a catch in the idea of equality. They say that in effect the proposed amendment would nullify every law in the country, fought for and hard won in a hundred-year struggle, for the special protection of women.

Notwithstanding all objections, most feminist and a majority of professional women seem to favor it. The trades unions are unanimously against it, having fought for years to obtain the present protective legislation.

Only Two Go On Record

This puts the women members of Congress, particularly, on the spot. They are receiving letters from both factions and are reluctant to declare their positions.

Exceptions are Mrs. Edith N. Rogers (Rep., Mass.), who says, "It seems to me only simple justice," and Mrs. Helen Gahagan Douglas (Dem., Calif.), who openly says she is against it.

Mrs. Emily Taft Douglas (Dem., Ill.) says she will make her position known when the resolution reaches the floor of the House. Others among the nine are equally reticent.—Bascon N. Timmons.

Exceptions are Mrs. Edith N. Rogers (Rep., Mass.), who says, "It seems to me only simple justice," and Mrs. Helen Gahagan Douglas (Dem., Calif.), who openly says she is against it.

Mrs. Emily Taft Douglas (Dem., Ill.) says she will make her position known when the resolution reaches the floor of the House. Others among the nine are equally reticent.—Bascon N. Timmons.

QUESTIONNAIRE

A father and his young son were walking one day, when the boy asked how electricity passed through the lightning wires.

"Don't know," said the father. "Never knew much about electricity."

A little later the boy asked what caused lightning and thunder.

"To tell the truth," said his father, "I never exactly understood that myself."

"Say, Dad," began the lad after a while. Then: "Oh, well, never mind."

"Go ahead," said the father.

"Ask questions. Ask a lot of questions. How else are you going to learn?"

Gold is the fool's curtain, which hides all the defects from the world.—Feltman.

The Yugoslav Thesis

From a lecture by Stoyan Pribichevich, Time-Life correspondent, given in mid-June before an exclusive semi-official audience in London, as printed in T. & T. (Trends & Tides, editor and publisher Louis Adamic):

On the principle of self-determination of nations, Yugoslavs claim Venezia Giulia up to Isonzo River as Yugoslav natives of that region outnumber Italians two to one. Furthermore, Yugoslavs argue that they are a small nation which twice fought on Allied side, that Italy traditionally indulged in expansion against the Yugoslav lands and the Balkans, and that consequently Yugoslavia needs strongest Allied guarantees against future aggression—the more so as all Italian governments after the last war pursued a policy of extermination of the Yugoslav population while in this war Italian occupation armies committed mass atrocities equal to the worst deeds of the Gestapo.

When one remembers that 1,500,000 Slovenians are wedged in between 125 million aggressive Germans and Italians, and that in this war Yugoslavia lost 1,700,000 lives for Allied cause, one realizes why the frontier dispute with Italy is in Yugoslav eyes a question not only of legal technicalities but also of human ethics and sheer biological survival.

Yugoslavs also emphasize that by controlling Trieste Italy could dictate or choke off maritime trade of nearly 50 million people of Yugoslavia, Austria, Hungary and Czechoslovakia. Therefore, at the peace conference Prague, Vienna and Budapest will very likely support Belgrade in opposing Italian domination of their Mediterranean outlet.

Yugoslavs point out that the Allied Military Government works under Fascist laws and with Italian local personnel sometimes recruited from the former Fascist Administration, which regime might prejudice the result of an eventual plebiscite. They worry about imperialistic intentions of the Rome regime and its laxity in weeding out Fascism. And they wonder whether certain Allied circles toy with the idea of strengthening reactionary forces in Italy by promising them Trieste and Venezia Giulia as appeasement for anticipated losses in the Deodectene and North Africa. However, if anti-Fascist forces should secure preponderant influence in the Rome government, the Yugoslavs would very probably show far more willingness to compromise. The peace conference would then have to decide between an autonomous Trieste under Yugoslav sovereignty and an international port of Trieste run jointly by Belgrade, Prague, Vienna, Budapest and Rome.

Yugoslavs also emphasize that by controlling Trieste Italy could dictate or choke off maritime trade of nearly 50 million people of Yugoslavia, Austria, Hungary and Czechoslovakia. Therefore, at the peace conference Prague, Vienna and Budapest will very likely support Belgrade in opposing Italian domination of their Mediterranean outlet.

Yugoslavs point out that the Allied Military Government works under Fascist laws and with Italian local personnel sometimes recruited from the former Fascist Administration, which regime might prejudice the result of an eventual plebiscite. They worry about imperialistic intentions of the Rome regime and its laxity in weeding out Fascism. And they wonder whether certain Allied circles toy with the idea of strengthening reactionary forces in Italy by promising them Trieste and Venezia Giulia as appeasement for anticipated losses in the Deodectene and North Africa. However, if anti-Fascist forces should secure preponderant influence in the Rome government, the Yugoslavs would very probably show far more willingness to compromise. The peace conference would then have to decide between an autonomous Trieste under Yugoslav sovereignty and an international port of Trieste run jointly by Belgrade, Prague, Vienna, Budapest and Rome.

SAYS SPECULATORS ARE CLEANING UP IN RAIL REVAMPS

Solon Boosting Hobbs Bill, Cites Grotesque Profits Made on Northwestern Stock

Wall Street speculators have made "grotesque" profits on new stocks issued when bankrupt railroads were reorganized, it was charged by Congressman C. W. Reed (Rep., Ill.) in a long speech to the House.

Reed used the Chicago & North Western as an example.

"Speculators purchased C. & N. W. preferred stock as low as \$2.25 a share," Reed said. "Soon after reorganization of that road was completed, a dividend of \$20 a share was paid on that stock and its present marked price is \$75 a share."

"Thus these speculators have made a neat profit of 4,222 per cent."

"Common stock in the same reorganized railroad sold as low as 50 cents per share. A dividend of \$5 per share was paid on that stock and its present market price is \$44.37 per share. Thus these astute financiers have made a profit of 9,800 per cent."

BLACK MARKET TAKING TOLL OF TWO BILLIONS

The black market is costing consumers at least two billion dollars a year, according to the Office of Price Administration. It revealed that racketeers who are making a mess of the food supply learned their way through the underworld as bootleg gangsters during prohibition.

SLUMS — WHOSE RESPONSIBILITY?

Elimination of the slums districts in our cities is a laudable objective and one which has the support of all progressive organizations and individuals. The Federal Government has made an effort to aid in the elimination of these disease and crime breeding districts by means of Federal housing projects, but its efforts have been limited to a much too small scale by the opposition of the private construction and other special interests.

For the purpose of this editorial we will not enter into an analysis of the Federal vs. private interests issue, except to say that in our opinion the private interests have shown little inclination to tackle the problem on a scale which will attain the objective of final and total slum elimination.

We will, rather, touch on an angle to which, we think, far too little attention has been given, namely, the slum owners and the slum dwellers.

The slum owners have been criticized on several counts, but mainly for allowing the properties they rent out to fall into such deplorable condition. The criticism is justified in many cases, particularly so where the owner milks it of every cent of rent he possibly can, but never puts a cent back in the way of needed repairs or improvements. In such cases there is no possible way of preventing the property from eventually becoming the worst type of slum.

There is, on the other hand, a type of renter who would turn any place into a slum, and that in a short time. We have seen, here in Cincinnati—and it is probably the same in other cities—a whole section of the city turned into a slum district by a shiftless class of people who came here in recent years to take war jobs and who were evidently just not accustomed to live under other than filthy conditions. They themselves ruined the houses in which they lived, and being of a migratory nature and always on the go, have spread the ruin to many properties.

From what we have observed, we believe that the most pressing need in connection with the problem of slum elimination is a program of education—education for the slum-creating property owner, to convince him that the public interest must be better served, and education—of a civilizing nature—for the type of renter to whom we referred in the preceding paragraph. The latter need is the most imperative.—The Brewery Worker.

Shame in a Courtroom

Few indeed can be the responsible citizens of France and the United Nations who derive much pleasure from the trial of Marshal Petain. As he returned to France, the trial is necessary. He betrayed his country and his country's pledged word by giving up the fight against Germany. He continued to betray France, throughout his rule, by collaborating with the enemy, by leading Vichy Fascism and by lending the strength of his prestige both to collaboration and Fascism. A verdict of guilty is the only possible one—although actual carrying out of a death sentence, if delivered, is improbable because of his age and political complications involved.

Guilty though Petain is, it would have been much better had he never lived to go on trial. It is not inspiring to see witnesses, like former Premier Reynaud, in effect defending their own errors of judgment and weaknesses by testifying against him. It is not inspiring that troops had to clear the court of Petainists and supporters of democracy because of the wrangling between them. It is not comforting to Americans that the man on trial is one whose regime the United States long recognized in a policy of expediency and for whom our Admiral Leahy nourished sentiments so cordial.

Adolf Hitler and his Nazis must have had some sardonic pleasure in permitting Petain to get out of Germany and return to the land against which he committed treason.—The Chicago Sun.

One Town's Experience

Johnstown, Pa., was not all of one mind when, nine years ago, its Chamber of Commerce decided to "cooperate" with the dress manufacturing firm of Goldstein and Levin in bringing its plant from Philadelphia to their city.

Many of the city's "brain trusters" feared that the advent of this garment factory would swallow up all available female labor—at better wages—leaving little for store and domestic help in the area. Others worried that an influx of "labor agitators" would follow in the wake of the dress factory, thus disturbing Johnstown's non-union equilibrium of a not-so-long-ago era.

Still others were not quite certain that Bethlehem Steel and Carnegie-Illinois Steel, the city's giant industries, would look with favor upon the arrival of the dress factory in their lordly domain. As in many another Pennsylvania town, steel reigns supreme in Johnstown.

Nevertheless, today the Goldstein and Levin firm, according to "The Observer," Johnstown's largest and brightest weekly, has become an "economic and civic asset." It has doubled its original working staff and is planning an expansion program. Most important, it has recently signed a labor contract with the ILGWU adopting the full set of union work standards. The process of evolution—from a "runaway" plant in Philadelphia to a union shop in Johnstown—has not been a rose-strewn path. It was a tough battle all the way—even though without strikes—and the Wagner Act played an important part in every inning.—Justice.

BOOTH TARKINGTON RAPS PEACETIME DRAFT

Booth Tarkington is one of the country's best known authors and playwrights. Millions have derived pleasure from his books and plays.

That he also thinks clearly on social questions is indicated by a letter he wrote to Congressman "Louie" Ludlow, progressive Indiana Democrat, expressing grave concern over the possibility that Congress may enact peacetime conscription as a result of what he calls "this present fit of our volatile and emotional thinking."

Tarkington points out that one of the bulwarks of the San Francisco Security Charter is its demand for world-wide disarmament, and he propounds this pertinent question:

"If Congress votes for peacetime increase of armament, how could it vote to join a League of Nations whose basic requirement is the reduction of such armament?"

It would be the worst form of cynicism, wouldn't it? were we to join in demanding that other nations disarm while at the same time we were building up our own military strength? The nations of the world would be suspicious, and properly so.

Many other strong points are

made by Tarkington. One is that we propose to "bestow the blessing of complete disarmament on Germany and Japan, thus giving every German and Jap a higher standard of living, while we put in ourselves the tribal load, devoting our time, our skill and the lives of our young men to the potentialities of destruction."

Tarkington makes the whole idea of peacetime conscription sounds ridiculous.—Labor.

\$2,500 CONGRESS 'EXPENSE' ITEM IS TAX EXEMPT

Washington, D. C., Members of the house won't need to pay federal income taxes on their new \$2,500 a year expense allowance if their tax returns say that the money was "fully expended in the performance of official duties."

A treasury ruling to this effect was disclosed today in a letter from Commissioner of Internal Revenue Joseph D. Nunan Jr. to Rep. O'Neal (D., Ky.), printed in the Congressional Record.

The congressmen will not have to itemize in the tax return the ways in which they spend the \$2,500. Ordinarily a taxpayer claiming deductions for business expenses must itemize these expenses.